T.C
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÇANAKKALE İLİ DENİZ BALIKÇILIĞININ SOSYO- EKONOMİK DURUMU VE PAZARLAMA YAPISI

Yüksek Lisans Tezi

Seçil ALTINIŞIK
Danışman:Doç. Dr. Hasan GÜNGÖR
TEKİRDAĞ ZİRAAT FAKÜLTESİ
TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

TEKİRDAĞ-2006

T.C
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÇANAKKALE İLİ DENİZ BALIKÇILIĞININ SOSYO- EKONOMİK DURUMU VE PAZARLAMA YAPISI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seçil ALTINIŞIK

TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

Danışman:Doç. Dr. Hasan GÜNGÖR

TEKİRDAĞ-2006

T.C.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

FENBİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÇANAKKALE İLİ DENİZ BALIKÇILIĞININ SOSYO-EKONOMİK DURUMU VE PAZARLAMA YAPISI

SEÇİL ALTINIŞIK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

Bu Tez …03./10./2006….. Tarihinde Aşağıdaki Jüri Tarafından Kabul Edilmiştir.

Doç.Dr. Hasan Güngör (Danışman) Yrd.Doç.Dr.Okan Gaytancıoğlu Doç.Dr.Aydın Adiloğlu

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Çanakkale İli Deniz Balıkçılığının Sosyo - Ekonomik Durumu ve Pazarlama Yapısı

Seçil ALTINIŞIK

Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü

Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı : Doç. Dr . Hasan GÜNGÖR

JÜRİ

Tarım Ekonomisi A.B.D	**Tarım Ekonomisi A.B.D.**	**Toprak A.B.D.**
Doç.Dr. Hasan Güngör	Yrd.Doç.Dr.Okan Gaytancıoğlu	Doç.Dr. Aydın Adiloğlu

Bu araştırmada Çanakkale İli Deniz Balıkçılığının sosyo-ekonomik durumunu belirleyip pazarlama sistemini ortaya koymak amacıyla; Çanakkale İli Merkez ve sahil şeridinde bulunan ilçe ve beldelerde faaliyette bulunan 603 adet balıkçı teknesi, tekne boyları itibariyle sıralanmış ve yoğunlukları dikkate alınarak; 5-9.9 m,10-14.9 m ve 15 m'den büyük tekneler olarak gruplara ayrılmıştır. "Tabakalı tesadüfi örnekleme yöntemi " ne göre de küçük gruptan 78 adet orta gruptan 28 adet ve büyük gruptan 7 adet ve toplam 113 adet balıkçı teknesiyle anket yapılmıştır. Anket yapılan balıkçı teknelerinin teknik özellikleri, yardımcı tekne özellikleri, ağ donanım özelikleri, avcılık gereçleri, tekne sahibinin ve tayfaların sosyo-ekonomik özellikleri, mevcut sorunlar ve çözüm önerileri incelenmiştir.

Yapılan değerlendirmeler sonucunda tekne büyüklük gruplarına göre tekne sahiplerinin sosyo-ekonomik yönden pek farklı olmadıkları görülmüş, sosyal güvencenin olmaması, Denizcilik Bakanlığının olmaması, balıkçılık ekipmanlarının pahalı olması, denetimlerin yetersiz olması pazarlama sisteminin gelişmemesi ve aşırı avlanmanın önüne geçilememesi gibi sorunlar tespit edilmiştir. Balıkçıların sorunlarının çözülebilmesi için Denizcilik Bakanlığı acilen kurulmalı ve denetimler arttırılarak aşırı avlanmanın önüne geçilmelidir.

SUMMARY

Master Of Science Thesis

Marketing Structure And Socio-Economical Status Of The Sea Fishing In The Province Of Çanakkale

Seçil ALTINIŞIK

Thrace University Graduate School of Natural and Applied Sciences

Agricultural Economics Department

Supervisor: Doç. Dr . Hasan GÜNGÖR

JURY

T.U Faculty Of Agriculture
Departmen Of Agr. Economics

Doç.Dr Hasan GÜNGÖR

T.U Faculty Of Agriculture
Departmen Of Agr. Economics

Yrd.Doç.Okan GAYTANCIOĞLU

T.U Faculty Of Agriculture
Department Of Agr. Earth

Doç.Dr. Aydın ADİLOĞLU

In this study, with the aim of determinig the socio-economic state and figure out its marketing structure in Çanakkale; 603 boats, used in the centre of province and in towns and villages on the shore, were put into an order according to their lengths and by taking their densities into consideration; they were classified into groups as the boats of 5-9,9 m, 10-14,9 m and the ones bigger than 15 m.

A survey of 113 boats, 78 of which are from small group, 28 from medium group and 7 from the large group has been, conducted by emplaying ‘ The layered exemplification technique’

‘ Technical specialities of the boats which were surveyed, specialities of the supporting boats, net properties, fishing equipment, socio-economical conditions of boat owners and the crew, present problems and proposals fort he solution of the problems have been studied.

At the conclusion of the survey evaluation, it has been observed that the boat owners don’t show any socio-economical differences in respect of the size of their boats and such problems as not having the social security, nonexistance of the ministry of moritime, high cost of fishing equipments, insufficiency of the inspections, underdevoloped marketing system and excessive fishing have been found out.

İÇİNDEKİLER **Sayfa No**

1. GİRİŞ …… 1-2

2. KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR ……. 3-4

3. MATERYAL VE YÖNTEM …… 5-7

3.1.Materyal …… … 5

3.2.Yöntem …… 5-7

3.2.1 Örnekleme Aşamasında Kullanılan Yöntem ……. 5-6

3.2.2 Veri Toplama Aşamasında Kullanılan Yöntem …….. 7

3.2.3 Verilerin Analizinde Uygulanan Yöntem …….. 7

4. DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE DENİZ BALIKÇILIĞI ……. …… 8-31

4.1. Dünya'da Deniz Balıkçılığı Üretimi ve Ticareti …… 8-14

4.1.1. Üretim ve Ticaret ……. 8-9

4.1.2. AB 'de Balıkçılık …….. 9-12

4.1.3. Piyasanın Yapısı ve Organizasyonu …. 12-14

4.2. Türkiye' de Deniz Balıkçılığı Üretimi ve Ticareti …….. 14-28

4.2.1. Üretim ve Ticaret …….. 14-17

4.2.2. Balıkçılıkta Altyapı …… 18-21

4.2.3. Türkiye Sularında Bulunan Bazı Balık Türleri ……... 21-22

4.2.4. Piyasa Yapısı ve Organizasyonu …… 22-24

4.2.4.1. Deniz Ürünlerinin Pazarlama Şekli …….. 22-23

4.2.4.2. Su Ürünleri İhracat ve İthalat Potansiyeli …….. 24

4.2.5. Türk Balıkçılığının AB' nin Balıkçılık Politikası ile Uyumu ……. 25-26

4.2.6. Su Ürünleri Sektöründe Sosyo-Ekonomik Yapı …… 26-27

4.3. Su Ürünleri Avcılığı ve Pazarlamasına İlişkin Mevzuat …….. 28-30

4.3.1. Su Ürünleri Avcılığının Düzenlenmesi …… 28

4.3.2. Su Ürünlerinin Pazarlanması ve Düzenlenmesi …… 28-30

4.3.2.1. Karantina …… 28

4.3.2.2. Menşei Belgesi …… 28-29

4.3.2.3. Sağlık Sertifikası …… 29

4.3.2.4. Stok Tespiti ……. 29

4.3.2.5. Su Ürünleri İthal ve İhracı …… 29

4.3.2.6. Su Ürünleri İşleme Tesislerinin Teknik ve Sağlık Şartları, Tüketilecek ve İşlenecek Su Ürünlerinin Özellikleri ……. 30

4.3.2.7. Su Ürünleri Toptan ve Perakende Satış Yerleri Yönetmeliği … 30

5. ARAŞTIRMA YÖRESİNDE DENİZ BALIKÇILIĞINA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER …… 31-42

5.1. Genel Bilgiler …… 31-32

5.1.2. Coğrafi Konum …… 31

5.1.3. Nüfus ve İdari Bölüm …….. 31

5.1.4. İklim …….. 31

5.1.5. Ekonomik Yapı …… 31

5.1.6. Sosyal Yapı ……... 32

5.1.7. Kültür ve Turizm …….. 32

5.1.8. Ulaşım …….. 32

5.2. Çanakkale' de Deniz Balıkçılığı …….. 33-42

5.2.1. Çanakkale İli Su Ürünleri İşletmeleri …….. 35-37

5.2.2. Çanakkale Balıkçı Barınakları ve Çekek Yerleri ……. 38-42

5.2.2.1. Balıkçı Barınakları ve Çekek Yerleri ……. 38-41

5.2.2.2. Çanakkale İli Su Ürünleri Birlik Kooperatifleri …… 42

6. ARAŞTIRMA BULGULARI …… 43-60

6.1. Teknelerin Teknik Özellikleri ……. 43-50

6.1.2. Tekne Ekipmanları ve Cihazlar …… 46-48

6.1.3. Ağ Donanımları ve Özellikleri ……. 49-50

6.2. Tekne Sahibi ve Tayfaların Sosyo-Ekonomik Yapıları…….. 51-54

6.3.Çanakkale'de Su Ürünlerinin Pazarlanması, Maliyet ve Gelir Durumu ……... …… 55-60

6.3.1.Pazarlama Yapısı ……. 55-59

6.3.2. Gayrisafi Üretim Değeri, Değişken Masraflar ve Brüt Kar …….. 60

7. SONUÇ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ …… 61-69

8. YARARLANILAN KAYNAKLAR …… 70-71

EK:1 TÜRKİYE'DE DENİZBALIKLARI ……. 72-79

EK:2 ÇANAKKALE İLİ SU ÜRÜNLERİ BİRLİK KOOPERATİFLERİ …… 80-82

TEŞEKKÜR …… 83

ÖZGEÇMİŞ …….. 84

ÇİZELGE DİZİNİ

Sayfa No

Çizelge 4.1: 2001 Yılı Dünya Su Ürünleri Üretimi 8

Çizelge 4.2: 2001 Yılı Dünya Dış Ticareti……... 9

Çizelge 4.3: Deniz Balıklarının Avlandıkları Bölge ve Türleri ……..15

Çizelge 4.4: Diğer Deniz Ürünlerinin Avlandıkları Bölge ve Türleri …….17

Çizelge 4.5: Balıkçı Gemilerinin Cins, Avcılık Türü ve Bölgelere Göre Dağılımı …… 18

Çizelge 4.6: Uzunluklarına Göre Balıkçı Gemileri Dağılımı ……... 19

Çizelge 4.7: Tonajlarına Göre Balıkçı Gemileri Dağılımı …….. 19

Çizelge 4.8 Motor Güçlerine Göre Balıkçı Gemileri Dağılımı …….. 20

Çizelge 4.9: Tayfa Sayısına Göre Balıkçı Gemileri Dağılımı ……... 20

Çizelge 4.10: Yıllara Göre Deniz Ürünlerinin Pazarlanma Şekli …… 23

Çizelge 4.11: Yıllara Göre Su Ürünleri İthalat ve İhracat Miktar ve Değerleri ……... 24

Çizelge 4.12: Türkiye'nin En Çok Su Ürünleri İthalat ve İhracatı Yaptığı On Ülke ….. 24

Çizelge 5.1: 2005 Yılı Deniz Ürünleri Gayrisafi Üretim Değerleri …….. 34

Çizelge 5.2: Çanakkale Su Ürünleri İhracat Miktarları …….35

Çizelge 5.3: Balıkçı Barınakları ve Çekek Yerleri……..39

Çizelge 6.1: Büyüklük Gruplarına Göre Teknelerin Teknik Özellikleri…….44

Çizelge 6.2: Yardımcı Teknelerin Özellikleri ……45

Çizelge 6.3: Büyüklük Gruplarına Göre Balıkçı Teknelerin Sahip Olduğu Cihazlar……..47

Çizelge 6.4: Büyüklük Gruplarına Göre Balıkçı Teknelerin Sahip Olduğu Kullanım Donanımları ……48

Çizelge 6.5: Tekne Büyüklük Gruplarına Göre Teknelerin Sahip Olduğu Ağ Donanımları……....50

Çizelge 6.6: Tekne Sahiplerinin Sosyo-Ekonomik Özellikleri…….51

Çizelge 6.7: Tayfaların Sosyo-Ekonomik Özellikleri……..52

Çizelge 6.8: Büyüklük gruplarına Göre Ortalama Av Günü, Av Kayıtları, Av Yasağı Dönemindeki Uğraşılar …….53

Çizelge 6.9: Bir Sezonda Avlanan Ortalama Balık Miktarları İle Av Yapan Tekne Sayısı ve Yüzdeleri……..57

Çizelge 6.10: Tekne Büyüklük Gruplarına Göre Toplam Miktar veDeğerler……..58

Çizelge 6.11: Tutulan Balığın Tekne Büyüklük Gruplarına Göre Pazarlama Kanalları……..59

Çizelge 6.12: Balıkçı Tekneleri Büyüklük Gruplarına Göre Ortalama Değişken Masrafları…… 60

Çizelge 7.1: Balıkçılığın Geçmişiyle İlgili Görüşler……..65

Çizelge 7.2: Balıkçılığın Bugünüyle İlgili Görüşler……..66

Çizelge 7.3: Balıkçılığın Geleceğiyle İlgili Görüşler…….67

Çizelge 7.4: Yaşanan Sorunlar……...68

Çizelge 7.5: Çözüm Önerileri……69

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No

Şekil 1: Deniz Balıklarının Avlandıkları Türlere Göre Dağılımı……16

Şekil 2: Diğer Deniz Ürünlerinin Türlere Göre Dağılımı…… 17

Kısaltmalar Dizini

OBP : AB Ortak Balıkçılık Politikası

POS : Piyasanın İstikrarını Korumaya Yardımcı Üretici Kuruluşları

PESCA : Balıkçı Topluluğu Girişimi

FIFG : Financial Instrument For Fisheries Guidence

(Balıkçılığın Yönlendirilmesi Mali Aracı)

FAO : Birleşmi Milletler Gıda ve Tarım Kuruluşu

KOB : Katılım Ortaklığı Belgesi

MAGP : Çok Yıllık Yönlendirme Programı

OTP : Ortak Tarım Politikası

1.GİRİŞ

Türkiye bir deniz ülkesi ve aynı zamanda çok zengin iç su kaynaklarına sahip olmasına rağmen dünya su ürünleri üretim sıralamasında ilk 25 ülke arasında dahi yer alamamaktadır (D.İ.E, 2003)

Avlanan su ürünleri miktarı, teknolojinin gelişmesine paralel olarak artış gösterirken, sektör aşırı ve bilinçsiz avcılık ve deniz kirliliği gibi nedenlerden dolayı mevcut stokların tükenmesi tehlikesiyle de karşı karşıyadır. Sözü edilen nedenlerden dolayı avlanan miktarlar yıllara göre farklı değişiklikler göstermektedir. Avlanan miktarlardaki bu iniş çıkışlar, pazarlama ve değerlendirme sorununu da beraberinde getirmektedir.

Su ürünleri sektörünün ülkemiz açısından taşıdığı önemi ortaya koyacak çok sayıda gerekçe ve neden, kuşkusuz vardır. Ekonomik ve toplumsal özlü iki temel gerekçe son derece önemli ve belirleyicidir. Toplumumuzun insanca beslenmesi gereği bakımından bu sektörün yaşamsal önemi vardır. Tarımın ve daha genelde de ekonominin daha fazla katma değer yaratması açısından bu sektörün son derece önemli potansiyeli vardır.

Üstelik böylesine ağır beslenme sorunlarının yaşandığı evrenimizde, esasen kısıtlı olan doğal üretim alanları, hızlı bozulmakta ve yok olmaktadır. Hatta sorunların çözücülük fonksiyonunu üstlenmiş sanayi devriminin denetlenmeyen tırmanışı, doğal üretim ortamını ciddi ölçüde bozan yeni ve yaşamsal çevre sorunlarını da gündeme getirmiş bulunmaktadır.

Evren ölçeğinde geçerli bir sorunsal, hızlı nüfus artışı, gelir dağılımı dengesizliği, bilinç yetersizliği ve kaynak kullanımında yaşanan sorumsuz savurganlık gibi Özel koşullarından ötürü, ülkemiz açısından çok önemli ve yaşamsaldır. Toplumumuz hızla büyümektedir ve bu toplum yeterince beslenememektedir. Türkiye'nin kendine yeter sayısı sınırlı ülkelerden biri olduğu sözü, özellikle hayvansal besinler açısından kesinlikle geçerli değildir. Türkiye'nin sınırlı doğal üretim kaynaklan günden güne yitirilmektedir. Yetersiz ve dengesiz beslenme nedeniyle insanlarımızın önemli bölümünde, çocuklarımızın Önemli bölümünde, kitlesel ölçekli sağlık sorunları yaşanmaktadır (Gürbüz, 1993)

O bakımdan Türkiye, tarımına da artık daha farklı bir bakış açısıyla eğilmek zorundadır. Bu sektörün, iç ve dış tüm ekonomik ve toplumsal koşullan doğru değerlendiren bir değişim ve dönüşüm doğrultusuna yönlendirilmesi, ekonomiye en çok katma değer yaratan, toplumun ihtiyacını en uygun koşullarda karşılayan bir üretim dinamiğine kavuşturulması, son derece gereklidir.

Su ürünleri toplumun sağlıklı beslenmesi ve ekonomiye katma değer yaratılması bakımından çok önemlidir, çok yaşamsaldır. Türkiye tarım kesiminin yönlendirilmesi kapsamında tercihler sıralamasında bu sektör bize göre daha fazla göz ardı edilmemelidir. Kimi tanımlayıcı göstergeler anımsatılan beslenme sorunlarımızı aşılması anlamında da, tarımın ekonomiye en fazla katma değer yaratması zorunluluğu anlamında da, su ürünlerimizin önemini ve önceliği daha fazla ertelenmemelidir.

Çünkü Türkiye, su ürünleri sektörü açısından yaşanan tüm olumsuzluk ve çevresel sorunlara rağmen, önemli üretim potansiyeline sahiptir ve üretim gelişim trendi de bunu ortaya koymuştur.

Türkiye'de su ürünleri tüketim düzeyi yetersizdir. Tüketimin talep yapısına bakıldığında büyük dengesizliklerin olduğu görülmektedir. Bırakınız çok ileri ülkeleri yılda fert başına İspanya'da 33 kg, Portekiz'de 16 kg, Yunanistan'da 14 kg su ürünleri tüketilirken, dünya ortalaması 19 kg' da oluşurken, ülkemizin birey basma tüketimi 7-8 kg arasında değişmektedir. Üstelik bölge ve zaman unsurları açısından da tüketim dengesizliği geçerlidir. Örneğin Karadeniz bölgesi toplamın %36'sım tüketirken, bu oran Güneydoğuda %0.2'ye inmektedir (Gürbüz, 1993)

Tüketim düzeyinin yetersizliği, talep yapısının dengesizliği, aşın avcılık, pazarlamada soğuk zincirin yetersiz oluşu ve denetimlerin amacına ulaşamaması gibi nedenler su ürünleri pazarlamasının başlıca sorunları arasında yer almaktadır.

Bu sorunlar Türkiye'de olduğu gibi Marmara su ürünleri potansiyelinin Önemli bir bölümünü oluşturan Çanakkale için de geçerlidir.

Bu çalışmada Çanakkale'de deniz balıkçılığı faaliyetleri araştırılıp, mevcut durum belirlenmeye çalışılmıştır. Sosyo-ekonomik açıdan konu irdelenip, değerlendirilmiştir.

2.KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Türkiye'de su ürünleri üretimi ve pazarlama yapısıyla ilgili T.C. Ziraat Bankası Su Ürünleri Kredileri Müdürlü'ğü muhtelif yıllarda konuyla ilgili sempozyum ve paneller düzenlemiştir.

1982 yılında "Su Ürünlerini Arttırma ve Kredilendirme " sempozyumun da deniz ürünleri avcılığının geliştirilmesi, su ürünlerinin pazarlanması ve sorunları gibi konular ele alınmıştır.

1984 yılında "Su Ürünlerinin Planlı Üretimi, İşlenmesi Soğuk Muhafaza ve Pazarlama" panelinde Türkiye'de su ürünleri potansiyelinin geliştirilmesi ve av araçlarının kapasiteleri, yeterlilikleri, aşırı avlanma ve planlı üretim konuları incelenmiştir.

1986 yılında "Su Ürünleri Sektörünün Bu Günkü Durumu ve Sorunları " sempozyumunda su ürünleri potansiyelimiz ile stoklarımıza olumsuz yönde etki yapan faktörler, su ürünleri yetiştiriciliği ve ülkemizde kurulu işletmelerin sorunları, su ürünleri ihracatı ve sorunları ele alınmıştır.

ÇAKIR (1988), "İzmir'de Su Ürünlerinin Pazarlanması ve Tüketimi" konulu çalışmasında su ürünlerinin kredilendirilmesi ile su ürünlerinin pazarlama kanalları ve fiyat dalgalanmaları konusunda araştırmalar yapmıştır. Ayrıca su ürünlerinin pazarlama marjı, pazarlamada yer alan aracılar ve tüketicilere ait genel bilgiler vermiştir.

YALMAN (1989), tarafından İhracatı Geliştirme Etüt Merkezi (İGEME) adına yapılan Türkiye'nin Su Ürünleri Üretimi ve Dış Pazar Olanakları konulu çalışmada; Dünya su ürünleri üretimi ve dış ticareti, Türkiye'de su ürünleri üretim yapısı ve gelişimi, tüketimi, ihracatı ve dağıtım kanalları hakkında genel bilgiler verilmiştir.

1993 yılında TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Su Ürünleri Sempozyumu düzenlemiştir. Sempozyumda Su ürünlerinin beslenmedeki rolü, Türkiye su ürünleri avcılığı ve sorunları, su ürünleri yetiştiriciliği, su ürünleri stoklarının korunması, su kirliliği ve kontrolü, su ürünlerinin değerlendirilmesi, pazarlama sorunları, su ürünleri teşvik ve destekleme politikaları ve su ürünleri örgütlenmesi konuları incelenmiştir.

KARATAŞ (İ995) tarafından hazırlanan "Adana İli Karataş İlçesi Su Ürünleri Üretimi ve Pazarlama Yapısı" isimli yüksek lisans tezinde Adana İli Karataş İlçesinde su ürünleri üretiminin mevcut pazarlama yapısı ile pazarlama hizmetleri incelenmiştir.

ÇELİKKALE (1999) ve arkadaşları tarafından hazırlanarak İTO tarafından yayınlanan "Türkiye Su Ürünleri Sektörü ve Avrupa Birliği İle Entegrasyonu " adılı eserde Türkiye ve Avrupa Birliğinde Su Ürünleri Sektörü, avcılık, yetiştiricilik, av gücü, tüketim, ithalat ve ihracat yönlerinden karşılaştırılmıştır.

ÇELİKKALE (1999) ve arkadaşları tarafından hazırlanarak İTO tarafından yayınlanan "Türkiye Su Ürünleri Sektörü Potansiyeli Mevcut Durumu Sorunları ve Çözüm Önerileri" adlı eserde Türkiye su potansiyeli belirtilerek iç sular ve denizler ayrı ayrı ele alınmıştır. Türkiye balıkçılığının gelişim süreci ve avcılık konuları irdelenmiş mevcut sorunlar belirlenmiş ve çözüm önerileri sunulmuş, su ürünleri sektöründe sosyo-ekonomik yapı ve balıkçılığımızdaki yanlış uygulamalar ortaya konmuştur.

ÖZEN (2006) tarafından hazırlanan'' Tekirdağ İli Deniz Balıkçılığının Sosyo-Ekonomik Durumu ve Pazarlama Yapısı'' adlı eserde Tekirdağ balıkçılığının durumu, sosyo-ekonomik yapısı incelenmiş, ithalat ve ihracat durumları ele alınmış, karşılaşılan sorunlar irdelenmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur.

3. MATERYAL YÖNTEM

3.1 Materyal

Araştırmanın ana materyalini , Çanakkale ili merkez ilçesi, Ayvacık, Bayramiç, biga, Bozcaada, Çan, Eceabat, Ezine, Gelibolu, Gökçeada, Lapseki, Yenice ilçelerinde faaliyette bulunan tekne sahipleri ile yüz yüze görüşmeler yoluyla doldurulan anket formlarından elde edilen orijinal veriler oluşturmaktadır.

Tarım il ve ilçe müdürlüklerinin konuya ilişkin arşivlerinden; D.İ.E, FAO, İTO ve üniversitelerce yapılan araştırma sonuçlarından da ikincil veri olarak önemli ölçüde yararlanılmıştır.

3.2 Yöntem

3.2.1 Örnekleme Aşamasında Uygulanan Yöntem

Araştırmada bölgede balık avcılığı faaliyetinde bulunan 603 adet tekne belirlenmiştir.Tekneler küçükten büyüğe, tekne boyları itibariyle sıralanmış ve yoğunlukları dikkate alınarak; 5-9.9 m, 10-14.9 m ve 15 m'den büyük tekne ve grupları olarak sınıflandırılmıştır.'Tabakalı Tesadüfi Örnekleme Yöntemine' göre her gruptan anket yapılacak tekne sayısı belirlenmiştir.

Bu aşamada;

$$n = \frac{N \Sigma (N_h \ S_h^{\ 2})}{N^2 \ D^2 + \Sigma \ N_h \ S_h^{\ 2}}$$

Formülünden yararlanılmıştır. (Yurtsever, 1984)

n : Toplam örnek sayısı

N : Toplam işletme sayısı

N_h : Söz konusu tabakadaki işletme sayısı

S_h : Söz konusu tabakanın standart sapması

$S_h^{\ 2}$: Söz konusu tabakanın varyansı

D^2 : d^2 / Z^2

d : 0. 10 *X değerine eşit olup, popülasyon ortalamasında izin verilen hata,

Z : %95 güven sınırına göre normal dağılım tablosundaki Z değeri.

Buna göre;

1. GRUP

$$n = \frac{603\ [\ 480.\ (2.37)^{2}]}{(603)^{2}\ .\ (0.05) + [\ 480\ .\ (2.37)^{2}]} = 78\ \text{Tekne}$$

2. GRUP

$$n = \frac{603\ [\ 80.\ (3.31)^{2}]}{(603)^{2}\ .\ (0.05) + [\ 80.\ \ (3.31)^{2}]} = 28\ \ \text{Tekne}$$

3 . GRUP

$$n = \frac{603\ [43.\ (2.75)^{2}]}{(603)^{2}\ .\ (0.05) + [\ 43.\ \ (2.75)^{2}]} = 7\ \text{Tekne}$$

"Tabakalı Tesadüfi Örnekleme Yöntemi"ne göre ilgili formülün uygulanmasıyla aşağıda belirtilen sonuçlar elde edilmiştir;

Gruplar	Tekne Boyu	(N)	Örnek Sayısı (n)	Örnek Oranı (%)
1. Grup	5-9.9 m	480	78	69.0
2. Grup	10-14.9 m	80	28	24.8
3. Grup	> 15 m	43	7	6.2
—	—	603	113 ADET	100.0

3.2.2. Veri Toplama Aşamasında Uygulanan Yöntem

Araştırmada kullanılan ana materyali, tekne sahipleri ve tayfalarla yüz yüze yapılan görüşmeler sonucu doldurulan anket formlarından elde edilen orijinal veriler oluşturulmuştur.

Anket formunda tekne boyutları, teknelerin teknik özellikleri, donanımları, avcılıkta kullanılan ağların malzemeleri, tekne sahibi ve tayfaların sosyo-ekonomik durumları, avcılık maliyetleri, pazarlama yöntemleri, avlanan balıkların tür, miktar, fiyat ve tutarları gibi sorunlara yer verilmiştir.

3.2.3. Verilerin Analizinde Uygulanan Yöntem

Yapılan anketlerden elde edilen veriler, çizelgeler halinde düzenlenmiştir. Veriler mutlak ve oransal olarak hesaplanmış ve değerlendirilmişlerdir. Veriler özelliklerine göre ki-kare ve faktöriyel analiz gibi istatistiksel yöntemler uygulanarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

4. DÜNYA'DA VE TÜRKİYE' DE DENİZ BALIKÇILIĞI

4.1 Dünyada Deniz Balıkçılığı Üretimi ve Ticareti

4.1.1 Üretim ve Ticaret

Dünyada 2001 yılı toplam su ürünleri üretimi yaklaşık 142milyon ton' dur. Bu üretimin %66'sı avcılık, % 34'ü kültür balıkçılığı ile sağlanmıştır. En önemli üretici Çin' dir . Çin toplam üretimin % 36' sını, kültür balıkçılığı üretiminin ise % 71' ini tek başına sağlamaktadır (çizelge:4.1)

Dünya toplam su ürünleri üretiminin içinde avcılığın payı sürekli düşmektedir. Okyanuslardan avcılık yoluyla elde edilebilecek üretim miktarının en fazla 100 milyon ton olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle artan su ürünleri talebinin karşılanmasında kültür balıkçılığına olan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır.

Çizelge: 4.1 2001 Dünya Su Ürünleri Üretimi (1000 ton)

Ülke	Toplam Üretim	%	Kültür Balıkçılığı	%
Dünya	414.084,41	-	48.413,64	-
Çin	51.005,81	35,9	34.204,55	70,7
Peru	8.001,02	5,6	9,42	0
Japonya	6.156,92	4,3	1.313,70	2,7
Hindistan	6.065,28	4,3	2.202,63	4,5
ABD	5.442,87	3,8	460,998	1
Endonezya	5.324,34	3,7	1.076,75	2,2
Şili	4.663,03	3,3	631,634	1,3
Rusya F.	3.746,54	2,6	90,449	0,2
Tayland	3.605,54	2,5	742,228	1,5
Norveç	3.374,61	2,4	512,101	1,1
Filifinler	3.168,56	2,2	1.220,45	2,5

Kaynak: D.İ.E.2003

Çizelge:4.2 2001 Yılı Dünya Dış Ticareti (1000 $)

Ülke	İhracat Değeri	%	İthalat Değeri	%
Danimarka	2.676,674	4,8	1.816,022	2,9
Çin	4.106,214	7,3	1.791,200	3
Endonezya	1.561,604	2,8	94,53	0,2
Norveç	3.385,263	6	667,882	1,1
Tayland	4.054,130	7,2	1.072,467	1,8
İngiltere	1.319,203	2,4	2.268,430	3,8
İspanya	1.863,267	3,3	3.741,775	6,2
ABD	3.379,748	6	10.386,590	17,2
Fransa	1.034,321	1,8	3.094,568	5,1
Almanya	1.026,584	1,8	2.375,324	3,9
Japonya	794,897	1,4	13.649,228	22,7
Kanada	2.812,348	5	1.393,289	2,3

Kaynak: Başbakanlık D.İ.E 2003

2001 yılı su ürünleri dış ticareti yaklaşık 58.2 milyon $ kadardır. En önemli ihracatçı Çin, ithalatçı ise Japonya'dır(çizelge:4.2). Çin iç tüketiminin fazlalığı nedeniyle ürettiği miktarının çoğunun kendisi tüketmektedir. Dünyada en fazla dış ticarete konu olan su ürünleri ise karides, tuna ve somondur (www.ikv.org.tr).

En önemli ithalatçılar gelişmiş ülkelerdir. AB, ABD, ve Japonya toplam ithalatın % 75.7 sini gerçekleştirmektedir. Bu ülkelerin ihracat payı % 29.5 dir. Burada ortaya çıkan ithalat fazlasının nedeni sayılan ülkelerin kişi başına tüketimlerinin yüksek olmasıdır. Çünkü bu ülkeler aynı zamanda toplam üretimin % 32.1 ini gerçekleştirmektedir.

4.1.2 AB'de Balıkçılık

AB Ortak Balıkçılık Politikası (OBP), ekonomik, sosyal ve çevresel boyutları ile öne çıkmaktadır. Amaç, bir yandan; sınır tanımayan, hareketli ve giderek azalan, kıymetli bir doğal besin kaynağı olan deniz ürünleri türlerinin devamını sağlamak, bir yandan da balıkçılık sektörünü muhafaza ederek geliştirmektir. Bunlar yapılırken,

tüketicinin bu ürünlere makul fiyatlarla kavuşması ve çevre üzerindeki olumsuz etkilerin asgariye indirilmesi de hedeflenmektedir.

Politikaya konu olan doğal kaynağın yani balığın doğası gereği, uluslararası ilişkiler ve işbirliği, ortak balıkçılık politikasının önemli bir politikasının önemli bir boyutunu teşkil etmektedir. Gelişen teknolojiler, artan ihtiyaçlar ve azalan kaynaklar karşısında, ortak balıkçılık politikasının da yeniden yapılandırılması ve iyileştirilmesi yönündeki çalışmalar devam etmektedir (Europen commision facts and figures on the CFP,basic data on the common fisheries policy,2001).

AB' nin ortak balıkçılık politikası hem balıkçılık endüstrisini hem de Avrupa' nın bütünleşme sürecini etkileyen bir dizi hukuksal, siyasal, ekonomik, toplumsal ve çevresel etkene yanıt vermektedir.

Ortak balıkçılık politikası, türleri tüketilmekten korumayı, balıkçıların yaşamlarını sürdürebilmelerini garanti etmeyi ve tüketiciler ile balık ürünleri işleme endüstrisinin makul fiyatlardan, düzenli olarak balık bulabilmesini amaçlamaktadır.

Sürdürülebilir bir balıkçılığın sağlanabilmesi amacıyla, sadece denizden avlanan balık miktarı değil, balıkların türleri ve büyüklükleri, kullanılan avlanma yöntemleri ve av araçlarının nitelikleri de önem taşımaktadır. Balık avcılığı ve yetiştiriciliği Avrupa da kıyılar ve kırsal kesimlerde, besin ve iş kaynağı olması bakımından önemli faaliyetlerdir . Bu iki faaliyetin başarısı, deniz eko sistemlerinin korunmasına bağlıdır.

Aşırı avlanma ve deniz kirliliği, AB ülkelerini balıkçılık alanında ortak mücadeleye ve ortak politikalar belirlemeye yönlendirmiştir.

AB çerçevesinde, balıkçılık alanındaki ilk ortak uygulamalar, balıkçılık sahalarına girişin, pazar ve yapılarla ilgili konuların düzenlenmesi amacıyla 1970'li yılların başlarında hayata geçirilmiş ve üye ülke balıkçılarının av sahalarına eşit haklarda girebilmeleri sağlanmıştır.

Üye ülkelerin uluslararası anlaşmalara göre haklarının korunması için ortak bir politika etrafında toplanmaları kararlaştırılmış ve 1983 yılında AB' nin ortak balıkçılık politikası (OBP) tesis edilmiştir (Europen commision facts and figures on the CFP,basic data on the common fisheries policy,2001).

Balıkçılık sektörünün, üye ülkelerin gayrisafi milli hasılalarına katkısı genel olarak % 1 den az olurken, genellikle az alternatifin olduğu alanlarda bir istihdam kaynağı olarak etkisi oldukça yüksektir.

Balıkçılık ve yetiştiricilikte, 1999 yılında 7.8 milyon tonun üzerindeki balık üretimi ile AB, Çin (47.5 mil.ton) ve Peru' dan (8.4 mil.ton) sonra dünyanın üçüncü büyük balıkçılık gücüne sahiptir. Bugüne dek AB' den 1.6 milyon ton balıkçılık ürünü ihraç edilirken, AB' nin kendi ihtiyacının karşılamak için 4.4 milyon ton ithalat yapılmıştır.Aday ülkelerden biri olan Türkiye'den ithalat miktarı 1999 yılı itibariyle 575.000 tondur.

AB'nin filosu, balıkçılık kapasitesi veya potansiyel yakalama gücü oldukça büyük 99.000 den fazla gemiden oluşmaktadır.

AB' de balıkçıların sayısında yıllar itibariyle azalma oluşmuştur. Tam mesai ve yarım zamanlı işler olmak üzere, 260.000 kişi doğrudan balıkçılık alanında istihdam edilmektedir. Bu istihdam yapısı, üretim alanında daha çok işleme, paketleme, taşıma ve pazarlama gibi işler, hizmet alanında ise tersane, avlanma aletleri üretimi ve satışı gibi işler olmak üzere toplam 520.000 kişiyi bir araya getirmektedir.

AB'nin sahil bölgelerinin bir çoğunda, balıkçılık sektöründeki istihdam, tüm işler içinde % 1 ile % 1.5 arasında değişen çok küçük bir oranı temsil etmektedir. Bu oran, İspanya' nın Atlantik sahili, İtalya'nın doğu sahilleri ve İskoçya gibi bölgeleri de kapsayan 20 bölgede % 10' lara ulaşmaktadır (Europen commision facts and figures on the CFP,basic data on the common fisheries policy, 2003).

Kural olarak, her bir balık stoğundan sadece o stoktan güvenli olarak alınabilecek miktar kadar avlanmaktadır. Bu nedenle ilk amaç güvenli miktarının ne olduğunun saptanmasıdır. Ayrıca olgunlaşmamış balıkların yakalanmasının sınırlayacak teknik önlemler alınması da gerekmektedir.

Her üye ülke kota seviyesini sürekli olarak izlemek ve kota seviyesi dolunca avlanmayı durdurmakla yükümlüdür.

Yetki devri şu şekilde çalışmaktadır:

* Üye ülkeler izlemenin birlik düzeyinde de yapılabilmesi için kota kullanımlarını düzenli biçimde komisyona bildirmekle yükümlüdürler. Kota yönetimine ilişkin teknikler ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. Kotalar milli bir havuzda tutulabildiği gibi üretici organizasyonlarına, birliklere ve tekne sahiplerine tahsis edilebilmektedir.

* Avlanma için ilk koşul yeterli miktarda balığın olmasıdır. Ancak fazla sayıda gemi, aşırı avlanma ve balık stoklarında bir azalma yaratmaktadır. Bu nedenle, AB' nin

avlanma filosunu uygun ölçüye getirmek ve o noktada kalmasını sağlamak ortak balıkçılık politikasının ana hedeflerinden biri olmuştur (European commision, green paper the future of the common fisheries policy volume1, 2001).

Toplulukta, balıkçılık ve yetiştiricilik ürünlerindeki piyasa ortak düzeni, ortak tarım politikasının bir parçası olarak 30 yıl önce başlamıştır. Amaç, balık ürünlerinde topluluk iç piyasasında üretici ve tüketicilerin yararı için, üretim ile talebi denkleştirecek şekilde bir ortak pazar yaratmaktır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için iki alanda faaliyetler yapılması gerekmiştir.

Balık ürünlerinin bir üye ülkeden diğerine geçişini önleyen gümrük vergileri veya benzeri diğer uygulamaların tamamen kaldırılması ve balık piyasası için ortak kuralların koyulması gerekmiştir.

4.1.3. Piyasanın Yapısı ve Organizasyonu

Birlikteki ortak düzenlemenin dört temeli bulunmaktadır:

* AB' de bulunan ve ithal edilen taze balıkçılık ürünlerinin kalite, cins, ambalajlama ve etiketlemelerinde ortak standartlar.

* Üretici kuruluşları (POS) : Piyasanın istikrarını korumaya yardımcı olmak amacıyla balıkçılar tarafından gönüllü olarak kurulmuş birliklerdir. Bu birliğin görevi, piyasa talebindeki ani değişikliklerden balıkçıları korumaktır.

* Balık ürünleri için minimum fiyatları belirleyen bir fiyat destek sistemi (ürünler bu fiyatın altına satılamayacaklardır).

* Üçüncü ülkelerle ticaret için kurallar ortak düzenlemede amaç, AB piyasasının ihtiyaçları ile birlik balıkçılarının çıkarlarını dengelemek ve adil rekabet kurallarına saygı gösterilmesini sağlamaktır.

Topluluk pazarının performansının en elverişli duruma getirilebilmesi için aşağıdaki amaçlar tanımlanmıştır:

- Balık ürünlerinden optimum faydayı sağlamak ve sürdürülebilir avlanmayı teşvik için pazarın ortak düzenlenmesinden yararlanma

- Üreticilerin piyasanın yönetimine katılımlarının artırılması özellikle taze deniz ürünlerinin hakim olduğu bölgeleri içerecek şekilde, topluluk içerisinde daha fazla rekabetin desteklenmesi

- Balık ürünlerinin kalitesinin artırılması için yeni yöntemlerin bulunması.

AB üyesi ülkeler, kendi nüfuzları altındaki topraklar ve kara sularında ortak balıkçılık politikası önlemlerinin eksiksiz olarak uygulanmasından sorumludurlar. Bu ülkeler, kendi bayraklarını taşıyan gemilerin, bulundukları bölgelerin yürürlükteki yasal düzenlemelerine uygun davranmasını da garanti etmek zorundadırlar.

Bu kapsamda birlik düzeyinde bir denetleme mekanizması bulunmaktadır. Bu mekanizma, ortak balıkçılık politikasına ilişkin kuralların tüm üye ülkelerde eşit, adil ve etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamaktadır.

Denetimler, gemilerde ki av malzemelerinin resmi standartlara uygun, gemi sefer güncelerine işlenen bilgilerin doğru olduğunu (kaptanla yakalanan balığın tarihini, kaynağını ve miktarını kayda geçirmek zorundadır) ve yakalanan balıkların olduğundan daha ufak gösterilmediğini garanti etmektedir. Gemilerde avlanma kotalarının aşılıp aşılmadığını kontrol etmek için av seviyesi kontrol edilmektedir.

1983 yılında kurulan komisyon tarafından kurulan denetim kurulunda halen 25 denetçi görev yapmaktadır. AB denetçileri bölgesel balıkçılık kuruluşlarının kapsamı içindeki uluslararası sulardaki faaliyetlerin dışında herhangi bir şekilde doğrudan denetim işlemi yapmamaktadır (European commision, green paper the future of the common fisheries policy volume1, 2001).

Balıkçılığın ekonomik ve sosyal anlamda desteği, balıkçılık ve yetiştiricilik sektörleri için kullanılabilir tüm bütçe kaynaklarını bir araya getirmeyi amaçlayan ve 1993 yılında oluşturulan "balıkçılığın yönlendirilmesi mali aracı''(Financial Instrument for Fisheries Guidance) fonu ile sağlanabilmiştir.

FIFG avlanma, pazarlama, işleme ve su kültürü sektörlerinde yapısal tedbirlerin hayata geçirilmesi, sahil suları içerisinde korunmuş bir bölge yaratılması ve liman faaliyetlerinin geliştirilmesi için gerekli fonları kullanılabilir hale getirmiştir.

Balıkçılık ile geçinen bölgelerin diğer yapısal fonlardan yararlanmalarını sağlamak üzere topluluğun özel bir girişimi olan PESCA oluşturulmuştur.

FIFG ile amaçlanan balıkçılık sektörünün bütünleştirilmiş bir yaklaşımla yeniden yapılandırılması ve yapısal fonların böyle bir sisteme uygulanmasının daha yararlı sonuçlar doğurmasıdır. Bu amaç çerçevesinde oluşturulan FIFG'e 2000/2006 döneminde tahsis edilen bütçe miktarı 3.7 milyon Euro' dur.

1993 yılında balıkçılık sektörünün değişik dallarına ilişkin bütçenin tamamı FIFG içinde toplanmıştır. FIFG' den kaynaklanan fonlar, işini kaybeden balıkçılar için öngörülen sosyo ekonomik tedbirler ve PESCA olarak adlandırılan topluluk girişimi ile bir araya getirilmiştir.

Burada amaç, alternatif faaliyetler, iş ve eğitim programları yaratılmasına ve geliştirilmesine yardım etmek suretiyle balıkçılık sektörüne olan ekonomik bağımlılığı azaltmaktadır.

Topluluğun yetiştiriciliği ise üç temel faaliyeti içermektedir:

- Deniz balığı çiftçiliği
- Kabuklu deniz ürünleri çiftçiliği ve
- Tatlı su balığı çiftçiliği

Topluluğun yetiştiricilik üretiminde, dört tür su ürünü önemli yer tutmaktadır. Bunlar; alabalık, somon, midye ve istiridyedir. Çiftlik balıklarının uzmanlık ve ileri teknoloji gerektirmesi sonucunda, balık çiftçileri ilgilerini levrek, karagöz ve kalkan gibi türlere çevirmişlerdir. Yetiştiricilik 1971 yılından beri topluluk mali desteğinden yararlanmaktadır.

4.2.Türkiye' de Deniz Balıkçılığı Üretimi ve Ticareti

4.2.1 Üretim ve Ticaret

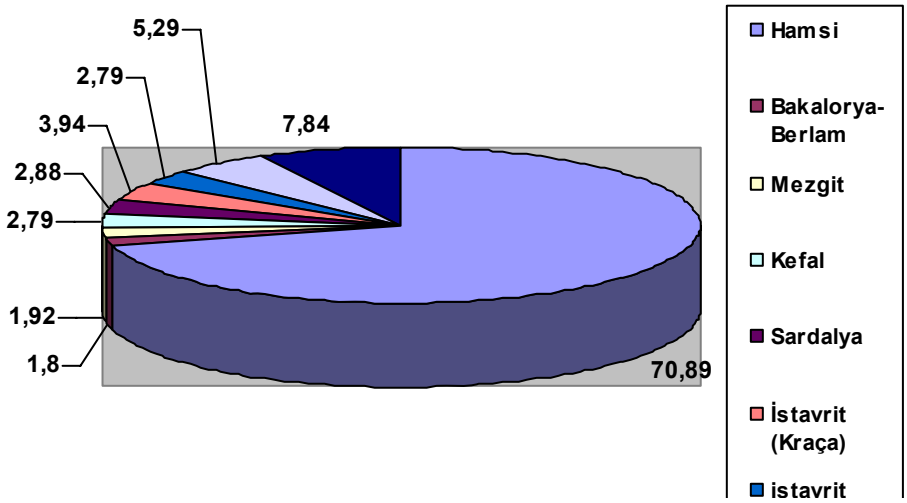
Zengin deniz ve iç su kaynaklarına sahip olan Türkiye de su ürünleri üretiminin kaynaklara kıyasla yüksek olduğu söylenemez. Türkiye denizlerinden Karadeniz de 163, Marmara Denizin de 200, Ege Denizin de 300 ve Akdeniz de 500 balık türü bulunmasına rağmen çok sayıda balık türü ticari olarak önem taşımaktadır.

Deniz balıkları üretimine bakıldığında, üretimin ¾'ü Karadeniz'den sağladığı, tür sayısı fazla olmamasına rağmen türlerdeki av miktarının düşük olduğu diğer üç denizin ise1/3' ünü karşıladığı görülmektedir. Tüm deniz balıkları üretiminin

% 50-60’ ını hamsi balığı oluşturmaktadır.Hamsiyi lüfer, istavrit, sardalya ve kefal balığı takip etmektedir (D.İ..E 2003).

Çizelge : 4.3 Deniz Balıklarının Avlandıkları Bölge ve Türleri(Ton) (D.İ.E 2003)

BALIK TÜRLERİ	DOĞU KARADENİZ	BATI KARADENİZ	MARMARA	EGE	AKDENİZ	TOPLAM
Hamsi	186,173	79,896	20,279	8,652	-	295,000
İstavrit (Kraça)	2,406	3,313	8,831	1,177	673	16,400
İstavrit (Karagöz)	321	3,173	7,514	399	193	11,600
Palamut	1,924	3 015	457	335	269	6,000
Sardalya	-	65	3,684	7,068	1,183	12,000
Mezgit	4,414	2,648	808	47	83	8,000
Kefal	1,751	1,960	1,760	4,425	1,104	11,000
Lüfer	911	11,398	7,530	1,841	320	22,000
Bakalorya-Berlam	46	56	6,654	672	72	7,500
Kolyoz	-	37	339	766	338	1,480
Barbunya	177	129	282	345	267	1,400
Diğerleri	6,431	1,442	2,787	5,756	7,330	23,746
TOPLAM	204,754	107,132	60,925	31,483	11,832	416,126

Kaynak: D.İ.E 2003

Şekil: 1 Deniz Balıklarının Avlandıkları Türlere Göre Dağılımı

Çok büyük potansiyele sahip olan iç sularımızdan avlanan balık miktarı ise toplam üretimin ancak % 7-10 arasındaki bir oranını oluşturmaktadır.

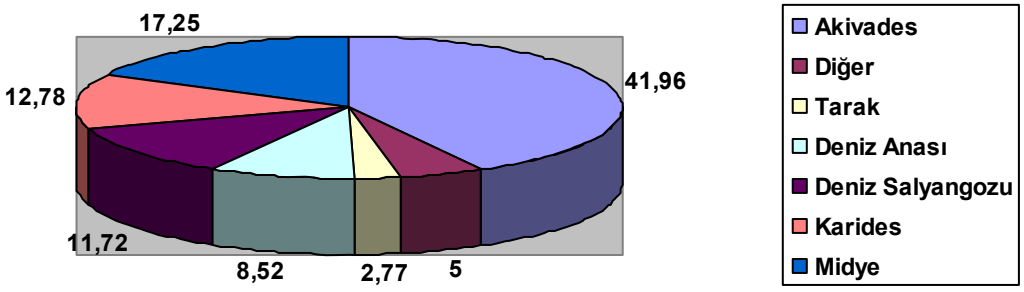
Yıllar itibariyle 40-50 bin ton arasında değişen iç su balıkları avcılında üretimin % 90 dan fazlasını oluşturan sadece 11 balık türüdür. Birinci sırayı Türkiye' nin hemen her tarafında yayılım gösteren sazan balığı, ikinci sırayı sadece Van Gölü' nde izole olmuş olan inci kefali almaktadır. Bu iki tür iç su balık avcılığının yaklaşık % 70 ini oluşturmaktadır.

Balık dışındaki deniz ürünleri üretiminde son yıllarda önemli artışlar olmuştur. Deniz salyangozu, akivades, midye, istiridye, tarak ve deniz anası gibi türler için tüketime yönelik bir iç talep olmamasına rağmen, ihraç potansiyelleri nedeniyle büyük önem taşımaktadır.

Çizelge: 4.4 Diğer Deniz Ürünlerinin Avlandıkları Bölge ve Türleri (Ton)

DİĞER DENİZ ÜRÜNLERİ	DOĞU KARADENİZ	BATI KARADENİZ	MARMARA	EGE	AKDENİZ	TOPLAM
Akivades	2,797	16,895	-	8	-	19,700
Midye	-	4,050	-	2,430	1,620	8,100
Karides	-	18	4,059	1,098	825	6,000
Deniz salyangozu	4,738	762	-	-	-	5,500
Deniz anası	-	-	2,400	-	1,600	4,000
Tarak	-	-	1,106	194	-	1,300
Diğer	1	-	81	1,037	1,229	2,348
TOPLAM	7,586	21,725	7,646	4,646	5,229	46,948

Kaynak: D.İ.E 2003

Şekil:2 Diğer Deniz Ürünlerinin Türlere Göre Dağılımı (D.İ.E 2003)

Günümüzde dünya balık stoklarının tamamına yakını kapasitelerinin üzerinde tüketiliyor. Üstelik, BM gıda ve tarım örgütünün verilerine göre, yılda 100 milyon ton civarında balık avlanmasına rağmen bu miktar insan nüfusunun artış hızına bağlı olarak ortaya çıkan besin gereksinimini karşılamaktan uzaktır.

Bu noktada balık yetiştiriciliği, genel artan besin gereksinimine çözüm sunması, gerek tükenme sınırına yaklaşan doğal kaynaklar üzerindeki avcılık baskısını azaltması nedeniyle umut vaat eden bir sektör olarak ortaya çıkmış ve hızla gelişmiştir . Bugün dünyada tüketilen su ürünlerinin % 20 si yetiştiricilik yoluyla elde edilmektedir .

Türkiye' de ilk balık çiftliği 1979' da kıyı Kışlacık' ta (Muğla) kuruldu ve Güllük Körfezi'nden başlayarak Ege ve Akdeniz' e kıyısı olan tüm illere yayıldı. Bugün ülkemizde 200 kadar ruhsatlı balık çiftliği bulunuyor. Bunların 100 kadarı Muğla civarında ve yılda ortalama 45 bin ton balık üretimi yapılmaktadır.

4.2.2. Balıkçılıkta Altyapı

Mevcut olan su ürünleri stoklarından ekonomik olarak faydalanmak ve devamlılığı sağlamak, bilinçli ve teknik avcılığa bağlıdır. Bilgi ve teknolojinin bir arada kullanılması ile gerçekleştirilecek avcılık sektörün verimliliğini arttırıp, kaliteli ürün elde edilmesini de sağlayacaktır.

Çizelge : 4.5 Balıkçı Gemilerinin Cins, Avcılık Türü ve Bölgelere Göre Dağılımı

BÖLGELER	BALIKÇI GEMİSİ TÜRÜ					TOPLAM
	Trol Gemisi	Gırgır Gemisi	Trol-Gırgır Gemisi	Taşıyıcı Gemi	Diğer	
Doğu Karadeniz	34	82	90	48	4 334	4 588
Batı Karadeniz	99	63	38	3	2 330	2 733
Marmara	71	137	106	20	2 673	3 007
Ege	54	76	32	53	5 806	6 021
Akdeniz	146	50	26	10	1 961	2 193
TOPLAM	404	408	492	134	17 104	18 542

Kaynak: D.İ.E 2003

Tekne dağılımları incelendiğinde en fazla teknenin Ege'de olduğu, bunu Doğu Karadeniz ve Marmara'nın izlediği görülmektedir.Gırgır tekneleri bakımından Marmara ve Karadeniz önde gelirken, trol tekneleri sayısı Akdeniz ve Batı Karadeniz de daha fazladır.

Çizelge : 4.6 Uzunluklarına Göre Balıkçı Gemileri Dağılımı

BÖLGELER	1-4 m	5-9.9 m	10-19.9	>20 m	TOPLAM
Doğu Karadeniz	330	3 862	288	108	4 588
Batı Karadeniz	101	1 951	510	171	2 733
Marmara	20	2 310	513	164	3 007
Ege	10	5 623	340	48	6 021
Akdeniz	11	1 840	279	63	2 193
TOPLAM	472	15 586	1 930	554	18 542

Kaynak: D.İ.E 2003

Av gücünün hesaplanmasında en önemli kriterler arasında yer alan teknelerin boy, tonaj, motor güçleri ve tayfa sayıları incelendiğinde Karadeniz'in önde olduğu görülmektedir. Boyları 20m'nin üzerinde olan balıkçı gemilerinin %50'si Karadeniz'de yer almaktadır.Bunu %30 ile Marmara izlemektedir.

Çizelge:4.7 Tonajlarına Göre Balıkçı Gemileri Dağılımı (1000 ton)

BÖLGELER	1-4	5-9	10-19	20-49	50+	TOPLAM
Doğu Karadeniz	3 697	571	177	52	91	4 588
Batı Karadeniz	1 806	394	242	127	164	2 733
Marmara	2 015	464	247	122	159	3 007
Ege	5212	571	159	44	35	6 021
Akdeniz	1 747	210	117	68	51	2 193
TOPLAM	14 477	2 210	942	413	500	18 542

Kaynak: D.İ.E 2003

Tekne tonajlarını gösteren çizelge incelendiğinde, Karadeniz'de %51'lik bir oranla 50 000 ton üzerindeki tekneler görülmektedir. Marmara da 50 000 tondan büyük teknelerin oranı %32'dir.

Çizelge: 4.8 Motor Güçlerine Göre Balıkçı Gemileri Dağılımı (hp)

BÖLGELER	1-9	10-19	20-49	50-99	100+	MOTORSUZ	TOPLAM
Doğu Karadeniz	2 431	1 047	462	402	234	12	4 588
Batı Karadeniz	891	492	471	351	516	12	2 733
Marmara	1 273	460	553	230	455	36	3 007
Ege	3 542	735	1 235	321	278	10	6 021
Akdeniz	1 060	351	375	141	246	20	2 193
TOPLAM	9 197	3 085	3 096	1 445	1 629	90	18 542

Kaynak: D.İ.E 2003

Motor güçlerine göre bir sıralamada yine Karadeniz birinci sırada yer almaktadır.100 hp ve üzeri motor gücüne sahip teknelerin %46'sı Karadeniz'dedir. Karadeniz'i sırasıyla Marmara, Akdeniz ve Ege izlemektedir.

Çizelge: 4.9 Tayfa Sayısına Göre Balıkçı Gemileri Dağılımı

BÖLGELER	Tayfa Kullanmayan	1-4	5-9	10-19	20-29	30+	Toplam Tayfa	TOPLAM
Doğu Karadeniz	2895	1612	44	15	17	5	1693	4588
Batı Karadeniz	1433	1085	64	88	52	11	1300	2733
Marmara	1709	1162	43	48	37	14	1304	3007
Ege	4152	1817	33	13	6	_	1869	6021
Akdeniz	1438	687	51	15	2	_	755	2193
TOPLAM	11621	6363	235	179	114	30	6921	18542

Kaynak: D.İ.E 2003

Tayfa sayılarının dağılımlarına bakıldığında, gırgır balıkçılığının yoğun şekilde yapıldığı bölgelerde teknelerin tayfa sayılarının arttığı görülmektedir. Çünkü gırgır balıkçılığı en fazla emek isteyen ve yoğun ürün sağlayan avcılık türüdür. Gırgır teknesinin büyüklüğüne göre tayfa sayısı 10-40 arası değişim gösterir. Tayfa kullanmayan, yani tekne sahibinden başka çalışanı olmayan tekneler yoğunlukla Karadeniz ve Ege de yer almaktadır. Bununla beraber tayfa sayıları toplamı göz önüne alındığında Karadeniz'in birinci sırada yer aldığı ve onu Ege'nin izlediği görülmektedir.

4.2.3. Türkiye Sularında Bulunan Bazı Balık Türleri

Türkiye sularında günümüze kadar yapılmış çalışmalar sonucu tespit edilen deniz balıkları şu şekilde sıralanmıştır:

Akya Balığı (Leer Fish), Çizgili Orkinos (Little Tunny), Deniz Alası (Sea Trout) , Kolyoz Balığı (Chup Mackere), Mersin Balığı (stungeon), Mavi Köpek Balığı (Blue Shark), Müren Balığı (Monoy), Sarıgöz (Meagre), Tirsi (Wait Shad), Tranca (Blue Spotted Bream), Zurna Balığı (Atlantic Suary)

3 tarafı denizlerle çevrili olan ülkemizde deniz balıklarının çeşitliliğinin yanı sıra iç sularımızda zengin balık türlerine sahiptir.Bunlar:

Aynalı Sazan (Minar Corp), Dağ Alası (Char), Alabalık (Brown Trout), Göl Alası Balığı (Lake Trout), Somon Balığı (Salmon), Sudak Balığı (Pike Pearch), Tatlı Su Kefali (Chup Cheveiene), Turna Balığı (Pike), Yayın Balığı (Cat Fish), Yılan Balığı (Eel)

Türkiye sularında bulunan balık türleri ile ilgili kaynaklarda pek çok sınıflandırma göze çarpmaktadır. Bunlardan Akdeniz balıkları adı altında yapılan bir sınıflandırmaya göre Türkiye sularında yoğun olarak bulunan balıklar şöyle sıralanmıştır:

Hamsi (Anchony), Sardalya (Pichord), Caca Palatika (Sport), Mezgit (Blue Whiting), Kefal (Common Grey Mullet), Karagöz (Two Bonded Sea Bream), Mirlan (Hake), Sinarit (Dentek), İstavrit (Hanse Mackerel), Tekir (Red Mullet), Lapin (Green Wrasse), Minakop (Crob), Mırmır (Striped Sea Bream), İskine (Brown Meagre), Böcek (Common Spiny Lamster), Büyük Karides (Jumbo Shrimps), Karabiga (Tiger), Çalı Karidesi (Common Shiriniup Commune), Derin Su Karidesi (

Deep Sea Qravu), Kırmızı Karides (Crevetto Rose), Tatlı Su Kereveti (Fresh Water Crawfish Americaine), Deniz Kereveti (Norwey Lobster), İstakoz (Lobster), Sübye (Cuttle Fish), Pavurya (Crab) (www.okyanusgida.com.tr)

Türkiyedeki deniz balıklarının geniş listesi ve resimleri tezin sonunda EK1 de gösterilmiştir.

4.2.4. Piyasa Yapısı ve Organizasyonu

4.2.4.1. Deniz Ürünlerinin Pazarlama Şekli

Pazarlama; üretim, dağıtım ve tüketim faaliyetlerini koordineli şekilde yönlendirilmesidir.pazarlama ürünler tüketicilerinin istedikleri şekilde işlenecek, istediği yerde bulunması için taşınacak ve istenildiği zaman sunulması için depolanacaktır. Bu işlemler en az masrafla yapılacak, tüketicinin alma imkanı yaratılacaktır. Ülkemizde hayvansal ürünlerde özellikle su ürünlerinde, soğutma, dondurma ve ön paketleme yeterince gelişmemiştir. İyi bir pazarlama organizasyonun sağlanması için üretimden tüketime kadar zincirin her halkasında soğuk zincirinin korunması esas olmalıdır. Pazarlamada bir önemli faktörde fiyattır. Su ürünlerinin fiyatlarda diğer ürünler gibi arz-talep tarafından belirlenir. Su ürünlerinde fiyat politikasının, hem üreticiyi zarara sokmayacak, daha fazla üretimde bulunmaya teşvik edecek yeterli kazancı sağlayacak, hem de tüketiciyi aşırı fiyat artışlarından koruyacak seviyede olması gereklidir.

Çizelge: 4.10 Yıllara Göre Deniz Ürünlerinin Pazarlama Şekli (ton)

Pazarlama şekli	1999	2000	2001	2002	2003
Balık Unu ve Yağı Fab.	150 000	71 000	62 755	156 000	120 000
Koop.ve Birlik	10 296	18 034	70 605	13 249	10 029
Komisyoncu	308 582	316 610	314 810	321 465	265 493
Konserve Fab.	5 506	38 272	7 697	11 969	15 416
Yetiştirme Çift.	-	-	-	-	902
Tüketici	38 506	9 624	14 903	6 428	8 571
Diğer	-	-	-	8 546	26 203
Kendi tükettiği	3 572	4 673	5 257	3 857	3 387
Değerlendirile-meyen	7 172	2 308	8 383	1 230	13 253
Toplam	512 890	453 540	470 770	517 657	446 434

Kaynak: D.İ.E 2003

Yıllara göre deniz ürünlerinin pazarlama şeklini incelediğimizde, komisyoncu (kabzımal ve tüccar) yoluyla pazarlamanın 1. sırada tercih edildiğini görürüz. 2. sırada balıkunu ve yağı fabrikaları, 3. sırada da diğer yöntemler tercih edilmektedir.

Konserve fabrikalarına pazarlanan balık miktarı 1999 yılında 5,506 ton iken 2003 yılı itibariyle 15,416 tona çıkmıştır. Değerlendirilemeyen balık miktarı 1999 yılında 7,172 ton iken 2003 yılında 13,253 tona çıkmıştır. Bu sonuç bize plansız avcılıkta büyük bir artış meydana geldiğini göstermektedir.

Bu yıllar arasında diğer pazarlama yöntemlerinde ise gözle görülür bir azalma meydana gelmiştir. 1999 yılında balık unu yağı fabrikalarında değerlendirilen balık miktarı 150,000 ton iken 2003 yılında bu rakam 120,000 tona gerilemiştir. Kooperatif ve birlikler yoluyla pazarlanan balık miktarı 1999 yılında 10,296 ton iken 2003' te 10,029 tona düşmüştür.

4.2.4.2.Su Ürünleri İthalat ve İhracat Potansiyeli

Türkiye su ürünleri ithalat ve ihracat miktarları yıllara göre önemli farklılıklar göstermektedir. 2001 yılında ithal edilen su ürünleri miktarı 12 971 ton iken 2003 yılında bu miktar 45 306 tona yükselmiştir. İhraç edilen su ürünleri miktarı ise ithalata göre daha az oranlarda değişim göstermiştir. En çok su ürünleri ithalatı yapılan ülke Norveç olurken bunu İspanya ve İrlanda izlemektedir. İhracatta ise İtalya 8 394 tonla ilk sırada yer alırken İspanya 3 392 ton balık ihracatı yapılan ülke olmuştur. Ekonomik değeri daha düşük su ürünlerinin ihraç edildiği Yunanistan 4 859 ton ile miktar olarak fazla olmasına rağmen değer olarak İspanyanın altında yer almaktadır.

Çizelge: 4.11 Yıllara Göre Su Ürünleri İthalat ve İhracat Miktar ve Değerleri

YILLAR	İTHALAT		İHRACAT	
	Miktar(ton)	Değer(ytl)	Miktar(ton)	Değer(ytl)
1999	39 552	11 799 440	15 955	25 553 717
2000	44 230	22 601 314	14 533	28 752 958
2001	12 971	11 917 561	18 978	68 838 077
2002	22 532	29 392 818	26 860	148 444 397
2003	45 606	48 123 816	29 937	186 152 895

Kaynak: D.İ.E 2003

Çizelge:4.12 Türkiye'nin En Çok Su Ürünleri İthalat ve İhracatı Yaptığı On Ülke

İTHALAT			İHRACAT		
ÜLKELER	Miktar (ton)	Değer(ytl)	ÜLKELER	Miktar (ton)	Değer (ytl)
NORVEÇ	9844	16 490 429	İTALYA	8394	47 654 423
İSPANYA	6138	8 857 007	İSPANYA	3392	35 144 590
İRLANDA	7348	4 306 610	YUNANİSTAN	4859	30 006 591
FRANSA	2739	3 335 162	JAPONYA	2794	24 981 229
İSVEÇ	2129	2 627 703	HOLLANDA	2057	16 109 960
TAYVAN	2322	2 735 594	FRANSA	1087	6 435 586
MAİTANYA	3053	1 954 714	G.KORE	998	4 820 265
HOLLANDA	2499	1 724 701	LÜBNAN	2198	4 396 767
ABD	1344	845 960	EGE SERB.B.	390	2 240 553
HİNDİSTAN	373	728 598	ALMANYA	670	1 864 293
TOPLAM	37 789	43 606 478	TOPLAM	26 839	173 654 257

Kaynak: D.İ.E 2003

4.2.5. Türk Balıkçılığının AB' nin Balıkçılık Politikası ile Uyumu

Türkiye'nin AB balıkçılık mevzuatına uyum konusundaki yükümlülükleri ile ilgili son ve en önemli gelişmeler, ilki 2000, gözden geçirilmiş hali de Nisan 2003 te açıklanan katılım ortaklığı belgesi (KOB) ile ortaya konulmuştur. KOB, AB tam üyeliğinin gerçekleşebilmesi için Türkiye tarafından yerine getirilmesi gereken koşulların AB tarafından belirlendiği belgedir.

Türkiye'nin AB'nin balıkçılık politikasına uyum konusunda ki yükümlülükleri şu şekilde sıralanmaktadır:

- **Kısa Vadedeki Yükümlülükler**

Balıkçılık idaresi, denetimi, pazarlaması ve yapısal politikalara ilişkin mevzuatın AB müktesebatına uyumunun sağlanması.

- **Orta Vadedeki Yükümlülükler**

Balıkçılık idaresinin kurumsal kapasitesinin yeniden organize edilmesi ve artırılması.

Balıkçılık işletiminin, kontrol, pazarlama ve yapısal uyum uygulamalarının müktesebatla uyumlaştırılması;

Bilgisayar destekli balıkçılık gemi kayıt ve istatistiki bilgi sisteminin, müktesebata uygun şekilde geliştirilmesi ve uygulanması.

25 Temmuz 2003 tarihinde resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye nin Avrupa birliği müktesebatının üstlenilmesine ilişkin gözden geçirilmiş ulusal programında balıkçılık alanında bugüne kadar gerçekleştirilenlere ve bundan sonra öncelik verileceklere ilişkin altı çizilen noktalar aşağıda yer almaktadır:

Türkiye'nin AB ortak balıkçılık politikasına uyumunda, başta balıkçılık yönlendirme mali aracı (FIFG) ve çok yıllı yönlendirme programı (MAGP) olmak üzere temel yönetim mekanizmalarına yönelik idari bir yapı ve mevzuatın bulunmaması temel sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kısa vade de balıkçılık yönetimi, kontrol, pazarlama ve yapısal uyuma ilişkin Türk mevzuatının, AB mevzuatına uyumlaştırılması öncelik olarak ele alınmıştır. Orta vade de ise balıkçılık yönetiminin kurumsal kapasitesinin yeniden organize edilmesi ve güçlendirilmesi; balıkçılık yönetimi, kontrol, pazarlama ve yapısal uyum çalışmalarının

AB mevzuatına uyumlaştırılması; AB mevzuatı ile uyumlu bir bilgisayarlı balıkçı tekne kayıt sisteminin geliştirilmesi ve uygulanması hedeflenmiştir.

Türkiye' nin AB balıkçılık mevzuatın ilişkin son durum şu şekildedir:

Balıkçılık konusunda mevzuat uyumunda kayda değer bir mesafe kat edilmemiştir. AB mevzuatı ile uyumlu biçimde yeni bir su ürünleri çerçeve taslağı hazırlanmalı ve buna bağlı yönetmeliklerin çıkarılması gerekmektedir. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı ile Sahil Güvenlik Komutanlığının idari kapasitesi güçlendirilmelidir. Balıkçı tekne kaydı ve tekne izleme sistemi oluşturulmalıdır.

4.2.7. Su Ürünleri Sektöründe Sosyo- Ekonomik Yapı

Türkiye de balıkçılıkla uğraşan insan sayısı 60 000 civarındadır. Bu sayı AB ülkelerindeki toplam balıkçı sayısının 1/3 kadardır. Bu insanların yaklaşık %2' si işveren, %33'ü üretici, %53'ü kendi hesabına çalışan, %11'i ücretsiz aile işçisi, %1' de bilinmeyenlerden oluşmaktadır (Çelikkale ve ark.,1999). Bu veriler dikkate alındığında su ürünler ile uğraşan insanların %65'lik bölümünün bu işi aile işletmesi şeklinde yürüttüğü anlaşılmaktadır.

Bu meslek grubunda karşılaşılan sorunlarla mücadele edebilmek için kooperatifleşmeye ağırlık verilmiş ve 300'den fazla su ürünleri kooperatifi kurulmuştur. Bu kooperatifler sayesinde yurtdışı teknoloji transferi sağlanmıştır. Gelişen teknoloji sayesinde üretim miktarı da büyük ölçüde artmıştır. Fakat bu artışla birlikte avlanan ürünün değerlendirilmesi ve pazarlanması sorunu ortaya çıkmış, özellikle yoğun av veren hamsi ve istavritin (kraça) önemli bir kısmı balıkunu ve yağı sanayine kaymıştır.

Su ürünleri sektöründe avcılıktan, nakliyesine, izlenmesinden pazarlanmasına kadar yer alan büyük bir kesim, genellikle eğitimsiz ve herhangi bir sosyal güvenceden yoksundur.

Su ürünleri avcılığında verimlilik konulu bir araştırmada, Karadeniz'deki balıkçı gemilerinde görevli personelin eğitim durumları incelendiğinde %5,4'ünün tahsilsiz okur-yazar, %63,2'sinin ilkokul, %0,5'inin ortaokul, %3,9'unun lise ve %0,5'inin ise yüksekokul öğrenimi gördükleri anlaşılmıştır.Tahsilsiz ve okur yazar olanların %69,6'sı tayfa, %9,6'sı kaptan, %8,8'i usta gemici ünvanlı personeldir. Yüksek öğrenimli personel ise genellikle makinist olarak çalışmaktadır. Balıkçı

gemilerinde çalışanların iş risklerinin çok yüksek olmasına karşın sadece kalifiye elemanlar daimi kadroya sahiptirler. Çalışanlar genellikle ücret yetersizliği, iş güvencesi ve sosyal güvence yokluğundan rahatsızdırlar. Çoğu mevsimlik kadrodan istihdam edilmektedir. Personel sezon sonunda ne kadar ücret alacağını bilmemektedir ve ücretlerinin ödenmesinde bir garanti yoktur. Gemi sahibince personele önceden avans verilmesinde güçlükler yaşanmakta, gemiler arasında avans almış personel transferi sorunları yaratmaktadır (Çelikkale ve ark.,1999)

Balıkçı gemilerinin %70'i banka kredisi kullanmakta, %12'si kredi ihtiyacı duymaktadır. %18'i krediye ihtiyaç duymakla birlikte teminindeki zorluklar nedeniyle kredi alamamakta başka kaynaklardan yararlanmaktadır.

Yapılan bir diğer araştırmada balıkçılık yapanların gelir kaynakları değerlendirilmiş ve geçimlerini balıkçılık yanında memuriyetten, özel işlerinden, çiftçilikten, özel sektörde yaptıkları hizmetlerden ve diğer kaynaklardan sağladıkları belirlenmiştir. Balıkçılık yapanların %24'ünün gelirinin %29'u, %9'unun gelirinin %30-70 i, %67'sinin gelirinin ise %70-100'ü balıkçılıktan sağlanmaktadır.İlk grupları küçük balıkçılar, son grubu ise büyük balıkçılar oluşturmaktadır(Çelikkale ve ark.,1999)

Marmara bölgesi balıkçıları arasında yürütülen bir başka araştırmada balıkçıların Tekirdağ ve çevresinde %86'sının, Çanakkale %64'ünün ve Kıyıköyde %89,4'ünün herhangi bir sosyal güvencelerinin olmadığı, kredi kullanma oranının Tekirdağ'da %51,6, Çanakkale'de %34,5 ve Kıyıköy'de %96,3 olduğu belirlenmiştir. Tüm bölgelerde kredi kaynağı olarak T.C. Ziraat Bankası yanında %90'ının üzerinde kabzımalların kullanıldığı saptanmıştır. Balıkçıların büyük bir bölümü Tekirdağ'da 41-60 yaşları arasında, Çanakkale ve Kıyıköy'de 21-40 yaşları arasındadır. Eğitim düzeyleri tüm Türkiye de olduğu gibi oldukça düşüktür. Balıkçı gemilerinde nitelikli personel sorunu yaşanmaktadır. Ücret yetersizliği, sosyal güvenlik ve iş güvencesinin olmaması nedeniyle çalışanlar rahatsız olmakta ve av sezonunda personel sıkıntısı yaşanmaktadır. Çoğu mevsimlik kadroda istihdam edilen personel sezon sonunda başka işlerde çalışıp geçimlerini temin etmektedirler. Avcılıktan aldıkları ücret sabit olmayıp pay esasına dayanmaktadır. Kıyıköy'de toplam 14'e bölünmekte, masraflar çıktıktan sonra 14 hisseye bölünen üretimin yarısı gemi sahibine verilmekte ve geri kalan 7 hissenin 1'i yine gemiye, 1 hissesi kaptana ve 5 hissesi de tayfa ve balıkçılara

dağıtılmaktadır. Tekirdağ ve Çanakkale de ise masraflar ve kumanya giderleri çıktıktan sonra kalan kısmın %40'ı tayfalara dağıtılmaktadır (GÜNGÖR, 1999).

4.3. Su Ürünleri Avcılığı ve Pazarlanmasına İlişkin Mevzuat

4.3.1. Su Ürünleri Avcılığının Düzenlenmesi

Su ürünleri avcılığını düzenlemek üzere; sağlık, memleket ekonomisi, seyrüsefer, su kirliliği, istihsal yerleri, mevsimler, zamanlar, istihsal vasıtaları, avlanma yöntemleri, su ürünlerinin cinsleri, ağırlıkları ve büyüklükleri yönünden; yasak, sınırlama ve resmi yükümlülükler Tarım ve Köy işleri Bakanlığı'nca belirlenerek sirküler şeklinde resmi gazetede ilan edilir. Bu doğrultudaki denetimler Bakanlık İl Müdürlüğü Kontrol Şube Müdürlüklerince yapılır.

Av sahalarında kullanılacak av araç gereç ve donanımların niteliğinin belirlenmesi ve denetimi, il sınırları içerisinde bulunan su ürünleri istihsal alanlarında üretimin yapılıp yapılmaması bu alanlarda bulunan su ürünleri üreme zamanları ve benzeri hususların belirlenmesi, avcılığın düzenlenmesi ile ilgili çalışmaları kapsamaktadır.

4.3.2. Su Ürünlerinin Pazarlanması ve Düzenlemeler

4.3.2.1. Karantina

Tarım ve Köy işleri Bakanlığı gerekli gördüğü hallerde, su ürünleri hastalık ve zararlılarına karşı karantina tedbirleri alır. Bununla ilgili olarak istihsal ve yetiştirme yerleri kontrol ve muhafaza altına alınır. Karantina altına alınan yerlere giriş ve çıkışlar, alınacak tedbirler, İl Müdürlükleri tarafından mahalli yayın vasıtaları ile ilan edilir. Karantinayı gerekli kılan sebepler ortadan kalkınca bu durum yeniden ilan edilir. Karantinaya alınan yerlerden av araç ve gereçleri, yem ve benzeri maddelerin çıkarılması, damızlık, yavru ve anaç su ürünlerinin satışı yasaktır.

4.3.2.2.Menşei Belgesi

İstihsal edilmiş su ürünlerinin naklinde, gerek avcılıkların yasak olduğu dönemde gerekse avcılığın serbest olduğu dönemde, İl veya İlçe Müdürlüklerinden menşei belgesi alınması zorunludur. Menşei belgesi alınarak yasak yerlere sevk edilen su ürünlerinin satışı için, satışın yapılacağı yerin İl müdürlüğünden ayrıca izin alınması zorunludur. Menşei belgesi; çift kabuklu yumuşakçalar, kerevitler, taze soğutulmuş av balıkları ile taze soğutulmuş kültür ürünleri ve su ürünleri avcılığını düzenleyen

sirkülerin 35.maddesi gereğince avlanma yasakları dışındaki türler için düzenlenecektir. Menşei belgesi avlanma dönemi içinde Avrupa Birliği ülkelerine veya Avrupa birliği dışındaki ülkelere ihraç amacıyla avlanan taze soğutulmuş av balıkları için, avlayan balıkçı teknesi sorumlusu tarafından; ihraç edilecek diğer su ürünleri için avlanma veya üretim bölgesindeki bakanlık İl Müdürlükleri tarafından; çift kabuklu yumuşakçalarda ise avlanma bölgesindeki İl Müdürlükleri ile bu illerde yetki verilen ilçe müdürlükleri tarafından düzenlenmektedir.

4.3.2.3. Sağlık Sertifikası

İhraç edilecek su ürünleri için sağlık sertifikası, Tarım ve Köy işleri Bakanlığınca düzenlenmektedir. İthal edilecek su ürünleri için bulaşıcı hastalıklardan arındırılmış ve sağlıklı bulunduğuna dair satıcı ülke resmi kuruluşlarınca düzenlenmiş sağlık sertifikası ile menşei belgesinin ibraz edilmesi zorunludur.

4.3.2.4. Stok Tespiti

Avlanma yasağı süresince istihsali yasaklanmış olan su ürünlerinin her ne suretle olursa olsun satışı, nakli ve imalatta kullanılması yasaktır. Yasağın başlangıç tarihinden önce avlanarak, işleme değerlendirme ve muhafaza tesislerine konulan su ürünleri miktarının, yasağın başlamasından itibaren en geç 24 saat içerisinde tesisin bulunduğu İl Müdürlüğüne bildirilmesi zorunludur.

4.3.2.5. Su Ürünleri İthal ve İhracı

Su ürünlerinin ithal ve ihracı gümrük ile ilgili kuruluşun uygun görüşü üzerine, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığınca belirlenerek resmi gazetede ilan edilen kapılar dışında yapılamaz. İthal edilecek su ürünleri için bulaşıcı hastalıklardan ari olduğuna ve sağlıklı bulunduğuna dair satıcı ülke resmi kuruluşlarınca düzenlenmiş sağlık sertifika ile menşei belgesinin ibraz edilmesi zorunludur. İhraç edilecek su ürünlerine ait menşei belgeleri ile sağlık sertifikaları bakanlıkça düzenlenir.

Tüm su ürünleri ihracatı, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'nca uygun görülen tesislerden (sağlık, teknik, hijyen vb. şartları bakımından) yapılacaktır. Avrupa birliği ülkelerine su ürünleri ihracatı, su ürünleri işleme ve değerlendirme tesislerinden yapılacaktır. Diğer ülkelere su ürünleri ihracatı, bakanlığımızca uygun görülen tesisler listesinde yer alan tesislerce yapılabilir.

4.3.2.6. Su Ürünleri İşleme Tesislerinin Teknik ve Sağlık Şartları, Tüketilecek ve İşlenecek Su Ürünlerinin Özellikleri

Bu kapsamda değerlendirmeler, tespitler ve denetimler bakanlığımız ve il müdürlüklerince yapılır. Bu doğrultuda;

- Tesis çalışma izni
- Tesislerin genel sağlık şartları
- Taze ürünlerin işlenmesiyle ilgili teknik şartlar
- İşlenmiş ürünler ile ilgili teknik şartlar
- İnsan gıdaları ve sanayi maddelerinin özellikleri
- Ambalajlama, etiketleme ve nakliye

konularıyla ilgili olarak mevzuatta yer alan kriterler çerçevesinde bakanlıkça denetimler gerçekleştirilir.

4.3.2.7. Su Ürünleri Toptan ve Perakende Satış Yerleri Yönetmeliği

Bu yönetmelik, su ürünlerinin hijyen, kalite ve standartlara uygun olarak serbest rekabet şartları içerisinde hızlı, güvenilir biçimde sunulmasını sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Kurulacak olan veya kurulan su ürünleri toptan satış yerlerinde uyulması gereken asgari genel teknik, hijyenik fiziksel ve altyapı şartları ile bu yerlerin kurulma, çalışma, yönetim ve işleyişine; su ürünlerinin perakende satışına ve satış yerlerinde çalışanların sahip olması gereken şartlara ilişkin usul ve esasları kontrol ve denetime ait hususları bu yönetmelik kapsar.

1380/3288 sayı Yetki Kanunu çerçevesinde hazırlanan bu yönetmelik 19.06.2002 tarih ve 24790 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır. (www.tarim.gov.tr)

5.ARAŞTIRMA YÖRESİNDE DENİZ BALIKÇILIĞINA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

5.1. Genel Bilgiler

5.1.2. Coğrafi Konum

Kuzeybatı yönüne düşen Balkan yarımadasının Doğu Trakya topraklarına kıstakla bağlanmış, Gelibolu Yarımadası ile Anadolu'nun uzantısı olan Biga Yarımadası üzerinde toprakları bulunan bir ilimizdir. 25-35 ve 27-45 doğu boylamları ile 39-40 ve 40-45 kuzey enlemleri arasında 9.737 km'lik bir alanda kurulmuş olup, doğu ve güneydoğu yönünde Balıkesir ili, batıda Ege Denizi, kuzeybatıda Edirne ili, kuzeyde Tekirdağ ili ile Marmara denizi tarafından çevrelenmiştir (www.burasicanakkale.com).

5.1.3. Nüfus ve İdari Bölüm

İl nüfusu 440.373 tür. İlde merkez ilçe ile birlikte 12 ilçe, 568 köy ve 34 belediye bulunmaktadır. İlçeleri; Ayvacık, Bayramiç, Biga, Bozcaada, Çan, Eceabat, Ezine, Gelibolu, Gökçeada, Lapseki ve Yenice' dir (www.burasicanakkale.com).

5.1.4. İklim

Çanakkale ilinde Akdeniz ve Karadeniz iklimlerinin geçiş iklimi hüküm sürmektedir. Yağışlar genellikle bahar ve kış aylarında olur. Turizm sezonunda, iklim mutedil olup, deniz suyu sıcaklığı temmuz ve ağustos aylarında maksimum seviyeye çıkar. Yıl boyunca, Çanakkale ilinde hakim rüzgar kuzeyli rüzgar olmasına rağmen, güneyli rüzgar daha etkilidir (www.burasicanakkale.com)

5.1.5. Ekonomik Yapı

Çanakkale ilinde tarımsal üretim yapılan arazinin toprak varlığına oranı % 55 tir. Hububat, ayçiçeği, zeytin, sebze, meyve üretimi ile hayvancılık ilin en önemli gelir kaynaklarıdır.

Zeytincilik Ege bölgesinin devamı niteliğindedir. Bakla üretimi iç bakla ihracatında önemli rol oynamaktadır. Ayçiçeğinde verim, Türkiye ortalamasının üzerindedir. Meyve üretimi elma, şeftali ve kiraza yönelmiştir.

Şarap ve kanyak üretimine uygun yetiştirilen üzüm miktarı yılda 16.000 ton civarındadır. Çanakkale boğazı, iklim değişimlerine paralel olarak, Karadeniz'den Marmara Denizi ve Ege Denizine yumurtlama mevsimlerinde yer değiştiren önemli su ürünleri potansiyeline sahip bir göç yoludur.

5.1.6. Sosyal Yapı

Çanakkale İli sosyal yapı bakımından statik olarak kabul edilebilecek bir nüfuza sahiptir. Ülkemizin bazı bölgelerine nazaran oldukça yavaş bir kentleşme gelişimi gösteren bir yerleşim merkezidir.

Eğitim ve öğretim durumu, Türkiye ortalamasına göre yüksektir. Kuruluşu yeni olmasına rağmen 18 Mart Üniversitesi ilin sosyal yapısının yükselmesine önemli bir katkıda bulunmaktadır. Üniversitenin bünyesinde Mühendislik - Mimarlık, Fen – Edebiyat, Eğitim, Ziraat, Su Ürünleri, İlahiyat, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu ve Çanakkale Sağlık Hizmetleri Okulu bulunmaktadır(www.burasicanakkale.com).

5.1.7. Kültür ve Turizm

Çanakkale sahip olduğu tarihi, turistik ve kültürel zenginlikleri ile yerli ve yabancı turistlerin daima gözdesi olmuş bir ilimizdir. Gelibolu yarımadası tarihi milli parkında bulunan Türk anıt ve şehitlikleri ile yabancı anıt ve mezarlıkları, özellikle 18 Mart ve 25 Nisan tarihleri arasında yoğun olarak yerli ve yabancı turist akınına uğramaktadır.

İlin bazı turistik mekanları şunlardır: Troya, Dardanos, Ophrynion, Sigeion, Abydos, Kale-i Sultaniye (Sultan Kale).

5.1.8. Ulaşım

Çanakkale ilinin çevre illere ulaşımı karayolu ve havayolu ile sağlanmaktadır.
Çanakkale'nin çevre il ve önemli merkezlere karayolu ile uzaklıkları;

- Çanakkale – Ankara 659 km
- Çanakkale – İstanbul 310 km
- Çanakkale – İzmir 331 km
- Çanakkale – Bursa 303 km
- Çanakkale – Balıkesir 210 km
- Çanakkale – Tekirdağ 171 km
- Çanakkale – Edirne 217 km

5.2.Çanakkale'de Deniz Balıkçılığı

Çanakkale Tarım İl Müdürlüğü verilerine göre il tarımsal gayri safı üretim değeri içinde %0.57 payı olan su ürünleri üretimi ağırlıklı olarak, Ayvacık, Bayramiç, Biga, Bozcaada, Çan, Eceabat, Ezine, Gelibolu, Gökçeada, Lapseki ve Yenice ve merkez ilçelerinde yapılmaktadır.

Çanakkale' de istavrit, hamsi, palamut, levrek, lüfer, çinekop, uskumru, kolyoz, sardalya istihsali 1 Eylül - 30 Nisan tarihleri arasında yoğun bir şekilde yağılmakta, diğer dönemlerde ise su ürünleri sirkülerince müsaade edilen av araçları ile küçük balıkçı tekneleri tarafından tür yasağı olmayan su ürünleri avcılığı yapılmaktadır.

Araştırma yöresi 2005 yılı deniz ürünleri satış istatistikleri incelendiğinde en çok satılan ürünün 257.710 tonla sardalya balığı olduğu tespit edilmiştir.Sardalya balığını 48.169 tonla istavrit balığı takip etmektedir.Sırasıyla hamsi 41722 ton, kupa 21.139 ton, kolyoz 18.182 ton, izmarit 17.740 ton satılmıştır. Toplam satılan balık miktarı 475.247 tondur.

Sardalya satışından elde edilen gelir 901.985,00 ytldir.İstavrit geliri 120.422,00 ytl, hamsi geliri 125.166,00 ytl, kolyoz geliri 54.546,00 ytl ve izmarit geliri 53.220,00 ytldir.Bütün balık türleri satışından elde edilen satış geliri ise 1.911.151,20 olarak tespit edilmiştir.Diğer balık türleri satış miktarları ve elde edilen gelirler tablo 5.1'de ayrıntılı olarak yer almaktadır.

İlde su ürünleri konusunda faaliyet gösteren 17 adet tesis mevcuttur. Bunların 13'ü dış ülkelere su ürünlerini işleyerek ihraç yapmaktadır. 2005 yılı döneminde bu işletmelerden başta Yunanistan olmak üzere, İtalya, İspanya ve Bulgaristan'a 7.830 ton ihracat gerçekleştirilmiştir. İhraç edilen ürünler midye, ton balığı ürünleri, yumuşakça ve işlenmiş çift kabuklu, taze donmuş soğutulmuş, dondurulmuş balık, çift kabuklu, karides, rapana ve hamsidir.

Çizelge: 5.1 2005 Yılı Deniz Ürünleri Gayrisafi Üretim Değerleri

DENİZ BALIKLARI	SATILAN MİKTAR (KG)	SATIŞ DEĞERİ (YTL)
Ahtapot	294	2.940,00
Akya	41	820
Bako	2261	18.088,00
Barbun	1233	55.485,00
Böcek	4	20
Çinekop	8553	62.436,90
Çipura	1158	4.632,00
Dil	1145	14.885,00
Fener	211	844,00
Göçmen	2352	7.056,00
Gümüş	3133	10.965,50
Hamsi	41722	125.166,00
İskorpit	110	440
İsparya	1730	6.920,00
İstakoz	1	15
İstavrit	48169	120.422,50
İzmarit	17740	53.220,00
Kalamar	1896	37.920,00
Kalkan	35	612,50
Karagöz	2966	10.381,00
Karides	4323	51.876,00
Kefal	5758	40.306,00
Kırlangıç	153	459,00
Kolyoz	18182	54.546,00
Köpek b.	25	1.250,00
Kupa	21139	105.695,00
Levrek	1643	21.050,40
Lüfer	2012	24.144,00
Mezgit	9601	51.845,40
Midye	50	200,00
Sardalya	257710	901.985,00
Sarpa	9940	69.580,00
Uskumru	5039	35.273,00
Zargana	4918	19.672,00
TOPLAM	**475247**	**1911151,2**

Kaynak: Çanakkale Tarım İl Müdürlüğü

Çizelge :5.2 Çanakkale Su Ürünleri İhracat Miktarları

Ürün Adı	Miktar (ton)
Taze donmuş soğutulmuş	950
Çift kabuklu	152
Yumuşakça işlenmiş çift kabuklu	1.131
Ton balığı ürünleri	1.543
Karides	339
Dondurulmuş balık	826
Rapana	160
Hamsi	163
Midye	2.566

Kaynak: www.canakkale-tarim.gov.tr

İhraç edilen ürün miktarları; midye 2.566 ton, ton balığı ürünleri 1.543 ton, yumuşakça işlenmiş ve çift kabuklu 1.131 ton, taze donmuş soğutulmuş 950 ton, dondurulmuş balık 826 tondur (çizelge 5.2).

5.2.1. Çanakkale İli Su Ürünleri İşletmeleri

Araştırma bölgesinde yapılan incelemeler sonunda 12 adet yerel işletme tespit edilmiştir. Bunlar bölge ekonomisine önemli katkılar sağlamakta olup aşağıda konuyla ilgili ayrıntılı bilgi verilmiştir.

Amati Bosforo Gıda Maddeleri İmalat San. ve Tic. A.Ş.

Bu tesis genel olarak çift kabuklu yumuşakçalardan Kum Midyesi (*Venüs gallina*) işlemektedir. Karadeniz'de bulunan kum midyesi istasyonlarından avlanan kum midyeleri tesise getirilerek işlenmekte dondurulmuş olarak ihraç edilmektedir. İhracatının büyük bir çoğunluğu İtalya oluşturmakta bununla birlikte diğer AB

ülkelerine de yapmaktadır.AB dışı ülkelere özellikle Japonya'ya deniz salyangozu işleyerek dondurulmuş olarak ihracatını yapmaktadır.

Firma, Bakanlığımıza başvurusu sonucunda hem HCCP planlarını hem de tesis içindeki düzenleme ile Kara Midye (*Mytilus galloprovincialis*), Akivades (*Tapes decussatus*), İstiridye (*Ostrea edülis*) ve *Cardium sp*. gibi çift kabuklu yumuşakçaları da işleyebilecektir.

Toplam kapasitesi; Kum midyesi için yılda 1000 ton mamul madde, diğer su ürünleri için 500 ton/yıl mamul maddedir.

Çanakkale Balıkçılık Ltd.Ş.t.i

Tesis taze avcılık ürünlerini işleyip ihracatını yapmaktadır. Tüm avcılık ürünü balıkları, köpek balığı ve vatoz gibi deniz ürünleri ile sazan ve gümüş gibi tatlı su balıklarını da işlemektedirler. İhracat Yunanistan' a yapılmaktadır. Yılda 500 ton balık işlemektedir.

Dardanel Önentaş Gıda San. A.Ş.

Balık konservesi ve kum midyesi işleyerek ihracatını gerçekleştirmektedir. Balık konservelerinden büyük çoğunluğu ton balığı oluşturmakta bunun yanında Sardalya, Hamsi gibi balıkları da işlemektedir. Karadeniz de bulunan kum midyesi istasyonlarından avlanan kum midyeleri tesise getirilerek işlenmekte dondurulmuş ve konserve olarak ihraç edilmektedir.

İhracatları genellikle İtalya, İngiltere ve diğer AB ülkelerine yapmaktadırlar. Yıllık olarak 20000 ton mamul ton balığı, 1000 ton/yıl kum midyesi mamul madde ve diğer su ürünleri olarak yılda 500 ton mamul madde işleyebilmektedir.

Denizer Gıda Maddeleri Tic. Ltd. Şti.

Taze balık ve dondurulmuş orkinos balığı işlemektedir. Tüm avcılık ürünü balıkları, köpek balığı, vatoz ve orkinos balığı gibi deniz ürünlerinin ihracatını yapmaktadırlar. İhracat, Yunanistan ve diğer AB ülkeleri söylenebilir. Toplam 750 ton/yıl mamul maddedir.

İDA Gıda Tarımsal Üretim İç ve Dış Pazarlama Ltd. Şti.

Bu tesis çipura, levrek ve deneme aşamasında olan kalkan balığı yetiştiriciliği yapmaktadır. İç ve dış pazara ürününü pazarlamaktadır.

Kapasitesi levrekte 150 ton/yıl, çipurada 50 ton/yıl olarak faaliyet göstermektedir.

Saroz Gıda San.Tic.Ltd. Şti.

Taze balık işleyip ihracatını yapmaktadır. Tüm avcılık ürünü balıkları, köpek balığı ve vatoz gibi deniz ürünleri ile gümüş gibi tatlı su balıklarını da işlemektedir. İhracat Yunanistan'a yapılmaktadır. Yılda 500 ton balık işlemektedir.

Savuran Balıkçılık İth. İhr. Ltd.Şti.

Taze balık işleyip ihracatını yapmaktadır. Tüm avcılık ürünü balıkları, köpek balığı ve vatoz gibi deniz ürünleri ile gümüş gibi tatlı su balıklarını da işlemektedir. İhracat Yunanistan'a yapılmaktadır. Yılda 500 ton balık işlemektedir.

Ulubay Soğuk Depo İşletmeciliği ve Tic. A.Ş.

Tesis kum midyesi, karides, ahtapot, sübye ve kalamar işlenip dondurularak ihracatı yapılmaktadır. İhracatı İtalya ve tüm AB ülkelerine yapmaktadır. Kapasite olarak 1000 ton/yıl mamul madde kum midyesi, diğer su ürünleri ise 500 ton/yıl işleyebilmektedir.

Yavuz Mildon Deniz Ürünleri San.Ltd.Şti.

Tesis taze balık ve canlı çift kabuklu yumuşakça (kara midye, akivades, kidonya, kum şırlanı ve istiridye) işleyip ihracatını yapmaktadır. Taze balık işleyip ihracatını yapmaktadır. Tüm avcılık ürünü balıkları, köpek balığı ve vatoz gibi deniz ürünleri ile gümüş gibi tatlı su balıklarını da işlemektedir. İhracat Yunanistan'a yapılmaktadır. Yılda 500 ton balık ve 500 ton/yıl canlı çift kabuklu yumuşakça işlemektedir.

Yavuz Mildon Deniz Ürünleri San. Ltd. Şti. 2001 yılında 9.581 kg akivades, 555 kg kidonya, 5.832 kg istiridye; 2002 yılında 173.485 kg akivades, 7.050 kg kidonya, 300 kg Kara Midye, 3.865 kg İstiridye; 2003 yılında 190.615 Akivades, 10.321 kg Kara Midye, 22.822 kg Kum Şırlanı ihracatı gerçekleştirmiştir.

İstanbul Su Ürünleri Gıda San. Ltd. Şti.

Tesis taze ve dondurulmuş balıklar ile canlı çift kabuklu yumuşakça (Kara Midye, Akivades, Kidonya, Kum Şırlanı ve İstiridye) işleyip ihracatını yapmaktadır. Tesis yeni tamamlanmış, Bakanlığımızca onay numarası almış durumdadır.

Bu tesis ise 2003 yılında 3.160 kg Akivades, 31.900 kg Kara Midye, 1.670 kg Kum Şırlanı ihracatı gerçekleştirmiştir.

Cansu Deniz Ürünleri San. ve Ltd. Şti.

Tesis Hamsi, sardalya ve ahtapot marinat (soslu, sade ve sebzeli) üreterek iç ve dış piyasaya satmaktadır. Üretim kapasitesi 500 ton/yıldır

Gelibolu Deniz Ürünleri Nak. Zir. İnş. Turz. İth. İhr. San ve Tic. Ltd. Şti.

Taze balık işleyip ihracatını yapmaktadır. Tüm avcılık ürünü balıkları, köpek balığı ve vatoz gibi deniz ürünleri ile gümüş gibi tatlı su balıklarını da işlemektedir. Tesis yeni tamamlanmış, Bakanlığımızca onay numarası almış durumdadır. İhracatı Yunanistan'a yapmaktadır (www.canakkale-tarim.gov.tr)

Yurt İçinde Faaliyet Gösteren Su Ürünleri Tesisleri

Yukarıda açıkladığımız tesislere ilave olarak ilimizde sardalya ve hamsi tuzlama, konserve vb. işleme yapan 5 adet tesis mevcuttur. Bunlar;

1- Alaaddin Konserve San. Tic. Ltd. Şti. (AB dışı ülkelere ihracat yapabilmektedir.)
2- Aygül Kemerli
3- Yakşi Konserveleri
4- Engin Konserve
5- Ak balık İth. İhr. ve Tic. Ltd.Şti.

5.2.2. Çanakkale İli Balıkçı Barınakları ve Su Ürünleri Kooperatifleri

5.2.2.1.Balıkçı Barınakları ve Çekek Yerleri

İlde 24 adet balıkçı barınağı ve 22 adet su ürünleri kooperatifi bulunmaktadır. Merkez balıkçı barınağı dışındaki barınakların işletmesi kooperatifler tarafından yapılırken, merkez balıkçı barınağının işletmesi belediye tarafından yapılmaktadır. Avlanan balıklar en yakın barınağa yanaşan teknelerden karaya çıkartılmaktadır. Fakat toptan satış işlemi merkez balıkçı barınağında bulunan toptan satış merkezinde yapıldığından tekneler genellikle bu barınağa yanaşmaktadır.

Çizelge : 5.3 Balıkçı Barınakları ve Çekek Yerleri

Bulunduğu İlçe	Tesisin Yeri	Tesisin Türü	Tekne Kabul Kapasitesi (adet)	Hizmete Girdiği Yıl
Merkez	Merkez	Balıkçı Barınağı	120	1975
Merkez	Kumkale	Balıkçı Barınağı	30	1990
Ayvacık	Gülpınar	Balıkçı Barınağı	130	1998
Ayvacık	Babakale	Balıkçı Barınağı	110	-
Ayvacık	Koyunevi	Balıkçı Barınağı	25	1989
Ayvacık	Behramkale	Balıkçı Barınağı	25	-
Ayvacık	Küçükkuyu	Balıkçı Barınağı	200	1987
Biga	Kemer	Balıkçı Barınağı	50-80	1982
Biga	Aksaz	Balıkçı Barınağı	95	1979
Biga	Karabiga	Balıkçı Barınağı	110	1996
Biga	Değirmencik	Balıkçı Barınağı	30	-
Bozcaada	Bozcaada	Balıkçı Barınağı	110	1982
Eceabat	Merkez	Balıkçı Barınağı	60	-
Eceabat	Seddülbahir	Balıkçı Barınağı	50	1971
Eceabat	Kabatepe	Balıkçı Barınağı	110	1988
Eceabat	Kilitbahir	Balıkçı Barınağı	20	1969
Ezine	Yeniköy	Balıkçı Barınağı	90-150	1998
Ezine	Dalyan	Balıkçı Barınağı	20	-
Gelibolu	Merkez	Balıkçı Barınağı	50	-
Gelibolu	Güneyli	Balıkçı Barınağı	50	-
Gökçeada	Kaleköy	Balıkçı Barınağı	40	1969
Gökçeada	Kuzu Limanı	Balıkçı Barınağı	85	1988
Lapseki	Merkez	Balıkçı Barınağı	160	1999
Lapseki	Şevketiye	Balıkçı Barınağı	50-70	1971

Kaynak: Çanakkale Bölgesi Su Ürünleri Kooperatifleri Birliği

Resim: Çanakkale Marina Görüntüsü

Resim: Çanakkale Marinasının Üstten Görüntüsü

Resim: Bozcaada Limanı

Resim: Bozcaada Limanının Farklı Açıdan Görüntüleri

5.2.2.2.Çanakkale İli Su Ürünleri Birlik Kooperatifleri

Çanakkale ilinde faaliyet gösteren biri merkez birliği olmak üzere toplam 17 adet kooperatif bulunmaktadır.Kooperatif isimleri ve üye sayıları aşağıda yer almaktadır.Daha ayrıntılı bilgi tez sonunda EK:2 de yer almaktadır.

Çanakkale Bölgesi Su Ürünleri Kooperatifleri Birliği (üye: 497), Çanakkale Merkez Su Ürünleri Kooperatifi (ortak s.:11), Babakale Su Ürünleri Kooperatifi (ortak s.:26), Bektaş Balabanlı Su Ürünleri Kooperatifi (ortak s.:26), Gülpınar Su Ürünleri Kooperatifi (ortak s.:7), Küçükkuyu Su Ürünleri Kooperatif (ortak s.:30), Üzümlü Su Ürünleri Kooperatifi (ortak s.:33), Gürçeşme Su Ürünleri Kooperatifi (ortaks.:18), Karabiga Su Ürünleri Kooperatifi (ortak s.:57), Kemer Su Ürünleri Kooperatifi (ortak s.:68), Bozcaada Su Ürünleri Kooperatifi (ortak s.:7), Beşyol Su Ürünleri Kooperatifi (ortak s.:7), Eceabat Su Ürünleri Kooperatifi (ortak s.:28), Küçük Anafarta Su Ürünleri Kooperatifi (ortak s.:31), Yeniköy Su Ürünleri Kooperatifi (ortak s.:45), Kavak Su Ürünleri Kooperatifi (ortak s.:7), Güneyli Su Ürünleri Kooperatifi (ortak s.:30), Karainebeyli Su Ürünleri Kooperatif (Ortak S.:12), Merkez, Kaleköy, Uğurlu ve Yeni Bademli Su Ürünleri Kooperatifi (Ortak S.: 17), Lapseki Merkez Su Ürünleri Kooperatifi (ortak s.:15), Çardak Su Ürünleri Kooperatifi (ortak s.:32)

6. ARAŞTIRMA BULGULARI

6.1. Teknelerin Teknik Özellikleri

Örnekleme yapılan 113 adet teknenin %69'unun 10m'den küçük (78 adet), %25'inin 10-14,9m arasında (28 adet), %6'sını ise 15m'den büyük (7 adet) tekneler olduğu tespit edilmiştir.

1.grupta bulunan teknelerin (5-9,9m) ortalama uzunlukları 7m, ortalama en 2,25m, ortalama motor gücü 30,75hp olup yapı malzemelerinin tamamı (%100) ağaçtır.

Orta grupta yer alan 10-14,9m arasındaki teknelerin ortalama uzunlukları 11,56m, ortalama enleri 3,48m, ortalama motor güçleri 108hp olarak hesaplanmıştır. Yapı malzemelerinin tamamı (%100) ağaçtır.

Büyük grupta yer alan teknelerin ortalama uzunluğu 22,48m, ortalama eni 7,29m, ortalama motor gücü 290 hp olduğu belirlenmiştir.Yapı malzemesi olarak çoğunlukla ahşap olmakla birlikte (%80) sac az tercih edilmiştir (%20).

Genel ortalamayı incelediğimizde ise ortalama tekne uzunluğu 9,1m, ortalama tekne eni 2,87m, ortalama tekne ağırlığı 14,7 groston ve ortalama tekne motor gücü 90,4 hp olarak tespit edilmiştir.

Teknelerin ortalama ömürleri göz önünde tutulduğunda 1. gruptaki teknelerin diğer gruplara göre daha genç oldukları tespit edilmiştir.Bu grupta yer alan teknelerin ortalama ömürleri 25yıl, 2. grupta yer alan teknelerin ortalama ömürleri 34 yılve 3. grupta yer alan teknelerin ömürleri 40 yıl olarak değerlendirilmiştir.3.gruptaki teknelerin daha uzun süre kullanılmasının nedeni maddi olanaklarının diğer gruplara göre daha iyi olması ve teknelere daha fazla yatırım yapılmasından kaynaklanmaktadır.

Çizelge Tekne Büyüklük Gruplarına Göre Teknelerin Teknik Özellikleri

Balıkçı Teknelerin Büyüklük Gurupları (m)	Adet	%	Ortalama Uzunluk (m)	Ortalama En (m)	Ortalama Ağırlık (groston)	Ortalama Motor Gücü (hp)	Yapı malzemesi (%)			Ortalama Tekne Yaşı	Ortalama Tayfa sayısı	Ortalama Ömrü	Ortalama Yeni Değeri (YTL)
							Ahşap	Saç	Fiber				
5-9,9	78	69,0	7,0	2,25	5,57	30,75	100	-	-	19,36	1,4	25	21 364
10,0-14,9	28	25,0	11,56	3,48	14,0	108	100	-	-	16,08	3,1	34	46 000
>15,0	7	6,0	22,48	7,29	119	290,0	20	80	-	9,5	20,6	40	694 225
Toplam	113	100	-	-	-	-					-	-	-
Ortalama	-		9,1	2,87	14,7	90,4				18,1	3,0	28,2	69.154

Çizelge:6.2 Yardımcı Teknelerin Özellikleri

Yardımcı Tekne Özellikleri		Tekne Büyüklük Grupları			Toplam
		5-9,9	10-14,9	>15	
1.Yardımcı tekne	Ad	2	2	4	8
	%	2,6	7,1	57	7,1
2. Yardımcı tekne	Ad	-	-	1	1
	%	-	-	14,3	0,9
Ortalama boy (m)		5,5	5	9	6,3
Ortalama en (m)		1,7	1,5	2,5	1,8
Ortalama motor gücü hp		10	7	310	141,5
Yeni değeri (ytl)		2.000	3.000	40.000	-
Ortalama ekonomik ömür (yıl)		20	25	40	28

Balık avcılığında kullanılan yardımcı tekneler incelediğinde şu sonuçlar elde edilmiştir:

1. grupta (5-9.9m) yer alan teknelerin 2 tanesinde yardımcı tekne bulunmaktadır. Kullanım oranı %2.6 'dır. 2. grupta (10-14.9 m) 2 adet yardımcı tekne tespit edilmiştir. Bu grubun yardımcı tekne kullanma oranı %7.1'dir. 3. grupta (>15 m) 4 adet yardımcı tekne bulunduğu belirlenmiştir.Bu grubun kullanım oranı da %57'dir.

2 adet yardımcı tekne sadece 3. grupta 1 teknede belirlenmiştir. Bu grubun kullanım oranı %14.3'tür.

Gruplara göre ortalama boy incelendiğinde 1. grupta kullanılan yardımcı tekne boy ortalaması 5.5.m'dir. Sırasıyla 2. grup 5m , 3. grup 9m'dir.Kullanılan yardımcı teknelerin genel boy ortalaması 6.3 m'dir.

Ortalama enler incelendiğinde 1.grup 1.7m, 2. grup 1.5m, 3.grup ise 2.5 olarak tespit edilmiştir.Yardımcı teknelerin genel en ortalaması 1.8m'dir.

Ortalama motor güçleri ele alındığında 1.grup 10hp, 2. grup 7hp, 3. grup 310hp güce sahiptir.Motor gücü genel ortalaması 141.5 hp'dir.

Konuyla ilgili diğer ayrıntılar çizelge 6.2'de yer almaktadır.

6.1.2. Tekne Ekipmanları ve Cihazları

Büyüklük gruplarına göre balıkçı teknelerinin sahip olduğu cihazlar incelendiğinde;

Pusula 1. grupta 42 adet teknede bulunmaktadır. 2. grupta 11, 3. grupta ise 5 adet teknede kullanılmaktadır.

Radar 1. grupta 7, 2. grupta 20, 3. grupta 5 teknede kullanılmaktadır.

Sonar 1.grupta 21, 3.grupta 7 teknede kullanılmakta, 2. grupta ise kullanılmamaktadır.

Echo-sounder 1. grupta 21, 3. grupta 5 teknede bulunmakta, 2. grupta ise bulunmamaktadır.

Genel ortalamaya baktığımızda pusula kullanım oranı % 51,3, radar % 28,3, sonar % 24,8 , echo-sounder % 21,7 olarak hesaplanmıştır.

Teknelerde kullanılan diğer cihazlar (telsiz, fish-pump, vinç, cps) ile ilgili ayrıntılı bilgiler çizelge 6.3'de yer almaktadır.

Büyüklük gruplarına göre teknelerin donanım özellikleri incelendiğinde; küçük grupta (5-9.9 m) enerji kaynağı olarak sadece akü kullanılmaktadır. Orta grup (10-14.9 m) teknelerde jenaratör ve akü kullanılırken büyük grupta (>15 m) jenaratör ve akü tercih edilmektedir.

Pis su toplama tankı bütün tekne gruplarında mevcut olup küçük grupta ortalama kapasite 70 lt, orta grupta 200 lt ve büyük grupta 800 lt 'dir.

Buz üretimi ve kırma makinesi maliyetinin yüksek olması ve büyük teknelerin kullanımına daha çok ihtiyaç duyması nedeniyle sadece büyük gruptaki teknelerde tercih edilmektedir.

Soğuk muhafaza deposu küçük grupta % 2.56'lık bir kullanım oranına sahiptir.Bu oran büyük grupta %71'e yükselirken, orta grupta hiç kullanılmamıştır.

Diğer soğutma sistemleri küçük ve büyük grupta tercih edilmektedir.

Daha kapsamlı bilgi çizelge 6.4'de yer almaktadır.

Çizelge:6.3 Büyüklük Gruplarına Göre Balıkçı Teknelerin Sahip Olduğu Cihazlar

Cihazlar	Tekne Büyüklük Grupları						Ortalama Toplam	
	5-10		10-15		>15			
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Pusula	42	53,9	11	39,3	5	71,4	58	51,3
Radar	7	9	20	71,4	5	71,4	32	28,3
Sonar	21	26,9	-	-	7	100	28	24,8
Echo-Sounder	21	26,9	-	-	5	71,4	26	21,7
Telsiz	28	35,9	22	78,6	7	100	35	50,1
Fish-Pump	-	-	-	-	4	57	4	3,5
Vinç	28	35,9	6	21,4	7	100	41	36,3
Cps Satalayt	7	9	6	21,4	5	71,4	18	14,7

Çizelge:6.4 Büyüklük Gruplarına Göre Balıkçı Teknelerinin Sahip Olduğu Kullanım Donanımları

Tekne Büyüklük Grupları (m)	Ortalama Yakıt Deposu Kapasitesi (LT)	Enerji Kaynağı						Pis Su Toplama Tankı		Buz Üretimi ve Kırma Makinesi		Soğuk Muhafaza Deposu		Soğutma Sistemi		
		Jeneratör		Tüp		Akü										
		Var (%)	Ortalama Güç (Kw)	Var (%)	Ortalama Kapasite (Kg.)	Var (%)	Ortalama Kapasite (Amper)	Var (%)	Ortalama Kapasite (Lt)	Var (%)	Ortalama Kapasite (Kg./Gün)	Var (%)	Ortalama Hacim (m³)	Var (%)	Buz (%)	Diğer (%)
5-9.9	250	-	-	-	-	30	190	20	70	-	-	2.56	1	3,9	2.6	1.3
10-14.9	771	7.1	-	-	-	92.9	300	65	200	-	-	-	-	-	-	-
>15	25.071	100	132	-	-	-	-	100	800	71	2444	71	19	100	90	10
Ortalama	1917	8	132	-	-	44	245	36	357	4	2444	6	10	9	7	2

6.1.3 Ağ Donanımları ve Özellikleri

Balıkçı teknelerinde kullanılan ağlar incelendiğinde araştırma bölgesinin ekolojik yapısı ve tutulan balık türleri etkisiyle belirlenen ve kullanılan ağ türlerinin gırgır ağı, voli ağı ve uzatma ağı olduğu tespit edilmiştir. Tekne gruplarına göre kullanım oranları incelendiğinde 5-9.9m arasındaki teknelerde %35.9lukbir oranla voli ağı tercih edilmektedir.Daha sonra %26.9luk oranla uzatma ağı kullanılmaktadır. Gırgır ağı bu gruptaki teknelerde kullanılmamaktadır.10-14.9m arasındaki teknelerde en çok kullanılan ağ türü %85.7lik oranla voli ağıdır. Voliyi %78.6lık oranla uzatma ağı takip etmektedir.Bu grupta da gırgır ağı kullanılmamaktadır. >15m ve üzeri teknelerde %100lük bir oranla gırgır ağı en çok kullanılan ağdır.%14.3lük bir kullanım oranıyla uzatma ağı gırgır ağını takip etmektedir. Genel ağ kullanım oranlarına bakıldığında gırgır ağı kullanım oranı%100, voli ağı %59 ve uzatma ağı kullanım oranı %52.5 olarak tespit edilmiştir.

Ağların ortalama uzunluk, derinlik ve ağırlık değerleri incelendiğinde 5-9.9m arasındaki teknelerde voli ağı uzunluğu 600m,derinliği 8.2 m ve ağırlığı 590.2 kg dır.Uzatma ağının ortalama uzunluğu 805m, derinliği 5.6m ve ağırlığı 320.1 kg.dır.10-14.9 m arasındaki teknelerde voli ağının ortalama uzunluğu 337.5 m, derinliği 10m, ağırlığı 570.3 kg.dır.Uzatma ağının ortalama uzunluğu 320m, derinlik 9.4m, ağırlığı 385.2 kg.dır. >15m üzerindeki teknelerde gırgır ağı ortamla uzunluğu 550m, derinlik 75m, ağırlık 4000kg.dır.Uzatma ağı ortalama uzunluğu 325m, derinlik 8m, ağırlık 350kg.dır.

Çizelge:6.5 Büyüklük Gruplarına Göre Teknelerin Sahip Olduğu Ağ Donanımlar

Tekne Büyüklük Grupları	Ağlar	Adet	%	Ortalama Uzunluk (m)	Ortalama Derinlik (m)	Ortalama Ağırlık (kg)	Ortalama Yeni Değeri (ytl)	Ortalama Ekonomik Ömür (yıl)
5_9.9	Gırgır Ağı	–	–	–	–	–	–	–
	Dip Ağı	–	–	–	–	–	–	–
	Voli Ağı	28	35,9	600	8,2	590,2	4.620	5,2
	Uzatma	21	26,9	805	5,6	320,1	1.650	1,9
	Algarna	–	–	–	–	–	–	–
10_14.9	Gırgır Ağı	–	–	–	–	–	–	–
	Dip Ağı	–	–	–	–	–	–	–
	Voli Ağı	24	85,7	337,5	10	570	4.230	4,4
	Uzatma	22	78,6	320	9,4	385,2	1.100	2,3
	Algarna	–	–	–	–	–	–	–
>15	Gırgır Ağı	7	100	550	75	4.000	70.000	4
	Dip Ağı	–	–	–	–	–	–	–
	Voli Ağı	–	–	–	–	–	–	–
	Uzatma	1	14,3	325	8	350	2.000	10
	Algarna	–	–	–	–	–	–	–
TOPLAM	Gırgır Ağı	7	100	550	75	4.000	70.000	4
	Dip Ağı	–	–	–	–	–	–	–
	Voli Ağı	52	59	461	9	581	4.400	4,8
	Uzatma	44	52,5	552	7,6	353,3	1.383	2,3
	Algarna	–	–	–	–	–	–	–

6.2. Tekne Sahibi ve Tayfaların Sosyo-Ekonomik Yapıları

Tekne sahiplerinin sosyo-ekonomik özellikleri incelendiğinde; mesleğe başlama yaşının 33, eğitim durumunun ağırlıklı olarak ortaokul (%46), ortalama aile mevcudunun 4.1 olduğu tespit edilmiştir.

Anket yapılan balıkçıların %57,5'inin baba mesleği balıkçılık iken %16.8'inin çiftçi, %25,7'sinin diğer meslek gruplarına bağlı oldukları belirlenmiştir.

Çizelge:6.6 Tekne Sahiplerinin Sosyo-Ekonomik Özellikleri

Tekne Büyüklük Grupları (m)			5-9,9	10-14,9	>15	Genel
Ortalama Yaş			49,8	47,6	45	47
Ortalama Mesleğe Başlama Yaşı			19,2	23,4	34	33,3
Eğitim Durumu	İlkokul	Adet	24	11	1	36
		%	30,8	39,3	14,3	31,9
	Ortaokul	Adet	39	6	1	46
		%	50	21,4	14,3	40,7
	Lise	Adet	15	11	5	31
		%	19,2	39,3	71,4	27,4
	Üniversite	Adet	_	_	_	_
		%	_	_	_	_
Ortalama Aile Mevcudu			3,6	5	4	4,1
Baba Mesleği	Balıkçı	Adet	42	16	7	65
		%	53,9	57,1	100	57,5
	Çiftçi	Adet	15	4	_	19
		%	19,2	14,3	_	16,8
	Diğer	Adet	21	8	_	29
		%	26,9	28,6	_	25,7
Balıkçılık Gelirlerinin Toplam Gelirdeki Payı			72,4	80,1	94,2	77,2
Eşinin Mesleği	Ev hanımı %		100	100	100	100
	Diğer %		_	_	_	_
Ortalama Aileden Teknede Çalışan Sayısı			0,6	1,2	1,5	0,9
Meslekten Memnuniyet Durumu	İyi	Adet	49	24	7	80
		%	62,8	85,7	100	70,8
	Orta	Adet	15	_	_	15
		%	19,2	_	_	13,3
	Kötü	Adet	14	4	_	28
		%	18	14,3	_	24,8

Birinci grupta aileden teknede çalışanlar ortalama 0,6, 2. grupta 1,2, 3. grupta 1,5 olarak tespit edilmiştir. Genel ortalamaya baktığımızda tekne başına aile fertlerinden çalışanların sayısı 0,9 olarak belirlenmiştir.

Balıkçıların %70.8 gibi büyük bir bölümü meslekten memnuniyetini belirtirken, %13'ü durumundan şikayetçi olmamış, %24,8 ise mesleğinden memnun olmadığını ve durumun kötüye gittiğini belirtmiştir.

Çizelge :6.7 Tayfaların Sosyo Ekonomik Özellikleri

TAYFA ÖZELLİKLERİ			Tekne Büyüklük Grupları (m)			Toplam
			5-9,9	10-14,9	>15	
Ortalama Yaş			44	35	30	
Eğitim Durumu	ilkokul	adet	60	50	80	190
		%	57	57,5	55,6	56,6
	ortaokul	adet	36	29	47	112
		%	34,4	33,3	32,6	33,3
	lise	adet	9	6	17	32
		%	8,6	6,9	11,8	9,5
	üniversite	adet	-	2	-	2
		%	-	2,3	-	0,6
Diğer Geçim Kaynakları	yok	adet	50	51	92	193
		%	47,6	58,6	64	57,4
	çiftçilik	adet	35	34	30	99
		%	33,4	39,1	20,8	29,5
	diğer	adet	20	2	22	44
		%	19,1	2,3	15,2	13,1
Memleket (%)	Çanakkale		100	100	100	100
	Diğer		-	-	-	-
Tayfalara Uygulanan Ücret Sistemi	yevmiye (%)		-	-	-	-
	pay (%)		100	100	100	100

Çizelge:6.8 Büyüklük Gruplarına Göre Ortalama Av Günü, Av Kayıtları, Av Yasağı Dönemindeki Uğraşılar ve Diğer Geçim Kaynakları

TEKNE BÜYÜKLÜK GRUPLARI (m)	ORT. AVA ÇIKMA GÜNÜ	AV İLE İLGİLİ KAYITLAR TUTULUYOR MU				AV YASAĞI DÖNEMİNDEKİ UĞRAŞILAR						TEKNE SA DİĞ KAYNAKLARI		
		Evet		Hayır		Tekne ve Ağ Tamiri		Çiftçilik		Olta Balıkçılığı		Emekli Maaşı		Çift
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet
5-9,9	156	28	36	50	64	60	764	11	9,6	7	9	12	154	11
10-14,9	162	18	64	10	36	22	79	6	21	-	-	2	7	6
>15	205	7	100	-	-	5	71	2	29	-	-	1	14	2
Ortalama	144,6	53	47	60	531	87	77	19	168	7	22,2	15	133	19

Çizelge 6.7'de tayfaların sosyo-ekonomik özellikleri verilmiştir.Tekne gruplarına göre yaş ortalamasını incelediğimizde en genç balıkçı grubunun >15 m de olduğunu tespit ederiz (30). Sırasıyla 10-14,9 m arasında yaş ortalaması 35, 5-9,9m arasında ise 44'tür.

Tayfaların %57,4'ünün balıkçılık dışında başka geliri yoktur. %29.5'i çiftçilik yaparken, %13.1'i diğer meslek gruplarda çalışmaktadır.

Tayfaların tamamı yöre insanlarıdır.

Uygulanan ücret sisteminde yevmiye usulü tercih edilmemekte, tayfaların tamamı pay usulüyle ücretlendirilmektedir.

Çizelge 6.8'de tekne büyüklük gruplarına göre ortalama av günü, av kayıtları ve av yasağı dönemindeki uğraşılar incelenmiştir.Buna göre; 5-9,9m arasındaki teknelerde ortalama ava çıkma gün sayısı 156, 10-14,9m arasındaki teknelerde 162, >15m tekne grubunda ise 205 tir.

Balıkçıların ortalama %47'si av ile ilgili kayıt tutmakta, %53'ü herhangi bir kayıt tutmamaktadır.

Av yasağı döneminde balıkçıların %77'si tekne ve ağ tamiriyle uğraşmaktadır.%16.8'i çiftçilikle uğraşarak ek gelir elde etmektedir.%22.2'lik kısım ise olta balıkçılığı ile uğraşmaktadır.

Tekne sahiplerinin %67.3'ü sadece balıkçılıkla geçimini sağlamaktadır.%18'i balıkçılığın yanı sıra işçi olarak bir kurumda çalışmakta, %16.8'i çiftçilikle de uğraşmaktadır.

6.3 Çanakkale ‘de Su Ürünlerinin Pazarlanması, Maliyet ve Gelir Durumu

6.3.1. Pazarlama Yapısı

Çanakkale’de su ürünlerinin toptan satışı, belediye binası balık hali ile merkezde yer alan balık satış noktaları vasıtasıyla yapılmaktadır.

Mezat alanında toplanan balık türüne göre kasa, adet, kilo gibi ölçüler baz alınmak suretiyle açık arttırmaya çıkartılır. En fazla fiyatı veren balığı satın alır. Arz ve talep durumuna göre satış pazarlık usulü de yapılabilmektedir. Alıcılar tarafından fiyat verilirken, satışa sunulan balığın miktarı, kalitesi ve pazar durumu gibi özellikler göz önünde bulundurulur. Seyyar satıcılar da oluşan toptan fiyattan ihtiyaçları kadarını satın alıp, satışa sunacakları yer ya da yerlere naklederler. Arz edilen balık miktarı fazla ise ya da oluşan fiyat düşük olursa mal sahibi balığı buzhanede bekletip, ertesi gün mezata çıkartabilmektedir. İşletmeci olan belediye, bir yetkilisi vasıtasıyla satışı gerçekleştirir. Satış sonrası ürüne ait fatura veya sevk irsaliyesinin ilk nüshası alıcılara verilir.

Yapılan denetimlerde belediye yetkilisi, Tarım İl Müdürlüğü yetkilisi ve İl Sağlık Müdürlüğü'nden bir görevliden oluşan denetleme ekibi mezatı izleyerek, gerektiğinde müdahale bulunmaktadır.Şikayet olması durumunda gerekli incelemeler yapılıp balığa el konulmaktadır. Sağlık yönünden bir şikayet söz konusu ise balıktan numuneler alınarak incelemeye gönderilmektedir. İnceleme sonucu belli oluncaya kadar balık soğuk hava depolarında muhafaza edilip, inceleme sonucunda balığın insan sağlığına zararlı olduğu ortaya çıkması halinde balıklar imha edilir. Balık boyu ve tür yasaklarına uygun olmayan ürünlerin tespiti halinde ise balığa el konularak, gerekli incelemelerden sonra yurt ve huzur evi gibi kurumlarına tüketilmek üzere verilip, avlayanlar adli makamlara sevk edilir. Aşağıda bazı balık satış noktalarına ait resimler yeralmaktadır.

Çizelge 6.9’ da bir sezonda avlanan ortalama balık miktarları ile av yapan tekne sayısı ve %’leri verilmiştir.

Bölgenin yerel balığı olan sardalya %100 lük avlanma oranıyla en çok tutulan balık olarak 1. sırada yer almaktadır. Sardalyayı %97.3lük tutulma oranıyla palamut takip etmektedir. Lüfer %95.5 , çinekop %57.3 ve sarpa %57 tutulma oranıyla sardalya ve palamutu takip etmektedir.

Balık çeşitliliğinin çok olduğu Marmara Denizi Çanakkale Bölgesinde tutulan diğer balıklar mezgit, istavrit, levrek, tırsi, uskumru, kolyoz, dil, barbun, zargana, kupa, isparya, akya ve kefaldir. Bu balıkların miktarları ve % ayrıntıları çizelge 6.8’ de yer almaktadır.

Tekne başına düşen balık miktarları ve toplam değerleri incelendiğinde 5-9,9m arasındaki teknelerde palamut balığı 150 tonluk miktarla en çok tutulan balıktır. Palamutu 63,75 tonla lüfer ve 31,2 tonla sardalya izlemektedir. 10-14,9m arasındaki teknelerde en çok tutulan balık 109,20 tonla palamut olurken, onu 52 tonla lüfer balığı takip etmektedir. Bu grupta sardalya balık miktarı 16,8 tonla sınırlı kalmıştır. >15 m’den büyük teknelerin bulunduğu grupta en çok tutulan balık 105 tonla palamut balığıdır. Palamutu 84 tonla istavrit ve 35 tonla lüfer balığı takip etmektedir.

Tutulan toplam balık miktarları göz önünde tutulduğunda 363 tonla palamut balığı 1. sırada yer almaktadır.Sırasıyla 151,2 tonla lüfer balığı ve 109,8 tonla çinekop balığı palamut balığını takip etmektedir.

Genel toplamlar incelendiği; bir sezon boyunca tutulan toplam balık miktarı 901 ton ve elde edilen toplam değer 5.150.000,00 YTL’dir (çizelge: 6.10).

Çizelge:6.9 Bir Sezonda Avlanan Ortalama Balık Miktarları ile Av Yapan Tekne Sayısı ve % leri

Avlanan Balık Cinsi	Tekne Büyüklük Gruplarına Göre Balık Miktarları (Ton)									ORTALAMA		
	5-9.9			10-14.9			>15					
	Tekne Sayısı	%	Miktar	Tekne Sayısı	%	Miktar	Tekne Sayısı	%	Miktar	Tekne Sayısı	%ı	Miktar
Palamut	75	96	2	28	100	3,9	7	100	15	110	97,3	3,3
Lüfer	75	96	0,85	26	93	2	7	100	5	108	95,5	1,4
Mezgit	-	-	-	11	39,3	1,40	-	-	-	11	39,3	1,40
Hamsi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Çinekop	43	55	1	11	39,3	3	7	100	4,8	61	57,3	1,8
İstavrit	28	36	0,6	6	21	0,9	7	100	12	41	44,7	2,6
Levrek	2	2,6	0,1	-	-	-	-	-	-	2	2,6	0,1
Sardalya	78	100	0,4	28	100	0,6	7	100	0,8	113	100	0,5
Tırsi	1	1,3	1	-	-	-	-	-	-	1	1,3	1
Kalkan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uskumru	21	27	0,8	6	21	1,2	5	71	4	32	32,8	1,4
Kolyoz	2	2,6	0,5	1	3,6	0,6	4	57	1	7	33,8	0,05
Dil	-	-	-	-	-	-	1	14	0,5	1	14	0,5
Barbun	-	-	-	-	-	-	1	14	0,7	1	14	0,7
Zargana	1	1,3	0,4	-	-	-	4	57	0,6	5	45,9	1,1
Kupa	1	1,3	0,2	-	-	-	1	14	0,4	2	7,7	0,3
İsparya	-	-	-	-	-	-	1	14	0,1	1	14	0,1
Sarpa	-	-	-	-	-	-	4	57	0,5	4	57	0,5
Akya	7	9	0,2	-	-	-	7	100	0,3	14	11,6	0,3
Kefal	21	27	1	11	39	1,5	-	-	-	32	31,1	1,2

Çizelge :6.10 Tekne Büyüklük Gruplarına Göre Toplam Miktar (ton) ve Değerler

Avlanan Balık Cinsi	Tekne Büyüklük Gruplarına Göre Toplam Miktar (ton) ve Değerler							TOPLAM	
	5-9,9			10-14,9		>15			
	ORT FİYAT YTL	MİKTAR	DEĞER	MİKTAR	DEĞER	MİKTAR	DEĞER	MİKTAR	DEĞER
Palamut	3,00	150	450.000,00	109.20	327.600,00	105	315.000,00	363	1.089,00
Lüfer	12,00	63.75	765.000,00	52	624.000,00	35	420.000,00	151.2	1.814,40
Mezgit	5,40	-	-	15.4	83.160,00	-	-	15.4	83.160,00
Hamsi	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Çinekop	7,30	43	313.900,00	33	240.900,00	33.6	245.280,00	109.8	801.540,00
İstavrit	2,50	16.8	42.000,00	5.4	13.500,00	84	210.000,00	106.6	266.500,00
Levrek	12,80	0.2	2.560,00	-	-	-	-	0.2	2.560,00
Sardalya	3,50	31.2	109.000,00	16.8	58.800,00	5.6	19.600,00	56.5	197.750,00
Tırsi	1,00	1	1.000,00	-	-	-	-	1	1.000,00
Kalkan	17,50	-	-	-	-	-	-	-	-
Uskumru	7,00	16.8	117.600,00	7.2	50.400,00	20	140.000,00	44.8	313.600,00
Kolyoz	3,00	1	3.000,00	0.6	1.800,00	4	12.000,00	0.05	150,00
Dil	13,00	-	-	-	-	0.5	6.500,00	0.5	6.500,00
Barbun	45,00	-	-	-	-	0.7	31.500,00	0.7	31.500,00
Zargana	4,00	0.4	1.600,00	-	-	2.4	9.600,00	5.5	22.000,00
Kupa	5,00	0.2	1.000,00	-	-	0.4	2.000,00	0.6	3.000,00
İsparya	4,00	-	-	-	-	0.1	400,00	0.1	400,00
Sarpa	7,00	-	-	-	-	2.0	1.400,00	2.0	1.400,00
Akya	20,00	1.4	28.000,00	-	-	2.1	42.00,00	4.2	8.400,00
Kefal	7,00	21	147.000,00	16.5	115.500,00	-	-	38.4	268.800,00
TOPLAM	**-**	**346.75**	**1.981.860,00**	**256.1**	**1.516.000,00**	**295.4**	**1.415.280,00**	**901**	**5.150.000,00**
ORTALAMA	**-**	**4.445**	**25.480,46**	**9.15**	**54.142,86**	**42.2**	**202.182,86**	**7.97**	**45.575,22**

Çizelge :6.11 Tutulan Balığın Tekne Büyüklük Gruplarına Göre Pazarlama Kanalları (%)

PAZARLAMA KANALLARI	**TEKNE BÜYÜKLÜK GRUPLARI(m)**			**TOPLAM**
	5-9,9	10-14,9	>15	
Kooperatif ve Birlikler	-	-	-	
Komisyoncu (Kabzımal Tüccar)	95	93	100	94,8
Balık Unu, Balık Yağı Fabrikası	-	-	-	-
Konserve Fabrikası	3	7	-	3,8
Tüketici ve Lokanta	-	-	-	-
Kendi Tükettiği	1	-	-	0,7
Diğer	1	-	-	0,7
Değerlendirilemeyen	-	-	-	-
TOPLAM	**100**	**100**	**100**	**100**

Tutulan balıkların pazarlama kanalları göz önüne alındığında; tutulan balığın %98' i komisyoncular vasıtasıyla, %3.8'i konserve fabrikalarına pazarlanmaktadır. %0.7'si balıkçılar tarafından tüketilirken, %0.7' si diğer kanallar kullanılarak pazarlanmaktadır.

6.3.2 Gayrisafi Üretim Değeri(G.Ü.S.D), değişken Masraflar ve Brüt Kar

Çizelge 6.12'de balıkçı tekneleri büyüklük gruplarına göre ortalama değişken masrafları verilmiştir. Buna göre akaryakıt ve yağ giderleri 1. grupta (5-9,9 m) 3.715 ytl, 2. grupta (10-14,9 m)13.640 ytl, 3. grupta (>15 m) 83.942 ytl olarak tespit edilmiştir.

Tekne bakım giderleri 1. grupta 930 ytl, 2. grupta 1.960 ytl, 3. grupta 9.714 ytl 'dir.

Ağ bakım giderleri 1.ve 2. grupta birbirine yakın değerler çıkmıştır.1. grupta 1.057 ytl, 2. grupta 1.800 ytl, 3. grupta ise 11.142 ytl 'dir.

Toplam giderler elde edilen gayrisafi üretim değerlerinden düşüldüğünde elde edilen net kar 1. grupta (5-9,9 m) 18.636,00 YTL,2. grupta (10-14,9 m) 35.130,00 YTL, 3. grupta (>15 m) 70.796,00 YTL 'dir.

Çizelge :6.12 Balıkçı Tekneleri Büyüklük Gruplarına Göre Ortalama Değişken Masrafları (YTL)

ORTALAMA TEKNE GİDERLERİ	**TEKNE BÜYÜKLÜK GRUPLARI(m)**			**TOPLAM**
	5-9,9	**10-14,9**	**>15**	
Akaryakıt ve Yağ Giderleri	3.715	13.640	83.942	11.144
Tekne Bakım Giderleri	930	1.960	9.714	1.729
Ağ Bakım Giderleri	1.057	1.800	11.142	1.865
İşgücü Giderleri	250	280	1.375	327
Kasa vb Giderler	250	250	3.785	469
Kumanya Giderleri	510	662	11.714	1.242
Pazarlama Giderleri	-	240	1.833	173
Vergi vb. Giderler	-	-	3.785	235
Liman Giderleri	12	80	200	41
Kira Giderleri	-	-	-	-
Ceza Giderleri	120	100	2.142	240
Kooperatif Giderleri	-	-	-	-
Faiz Ve Diğer Giderler	-	-	1.714	106
TOPLAM	**6.844**	**19.012**	**131.346**	**17.572**
GSÜD	**25.480**	**54.142**	**202.142**	**45.575**
BRÜT KAR	**18.636**	**35.130**	**70.796**	**28.003**

7.SONUÇ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Bu çalışma Çanakkale ili balıkçılığının sosyo-ekonomik yapısını ortaya koymak ve pazarlama sistemini inceleyerek aksaklıkları tespit etmek, giderilmesine ilişkin çözüm önerileri sunmak amacıyla hazırlanmıştır.

Su ürünleri konusunda ülkemizde mevcut sorunlar Çanakkale ilinde de görülmektedir. Bu problemler balığın avlanmasından tüketimine kadar her alanda karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye'de henüz tatmin edici bir su ürünleri politikasının oluşmamış olması, aşırı avcılık, stok takibi yapılmaması, deniz kirliliği, pazarlama sorunları ve denetim eksikliği gibi bir takım sorunlar sektörü olumsuz etkilemektedir. Kooperatiflerin avcılık konusunda yetkilerinin az olması aksaklıkların önüne geçilmesinde yetersiz kalınmasına sebep olmaktadır. Balıkçı barınaklarının asıl sahipleri olan balıkçı kooperatifleri kiralama sürecinde bürokratik engellerle karşılaşmaktadır. Balıkçı barınaklarının işletmecisi belediyeler olup bu konuda yeterli hizmeti verememektedir.

Avlanan balıklar büyük oranda taze tüketildiği için genellikle günlük ürün pazarlaması söz konusudur. Soğuk zincir tesisi teşviki yapılması hem halkın beslenmesinde hem de balıkçıların gelir artışında olumlu etki yapacaktır.

Araştırmada yapılan anketlerde 113 adet balıkçı teknesi incelenmiş, bu teknelerin %69'unun 10m'den küçük (78 adet), %25'inin 10-14,9m arasında (28 adet), %6'sını ise 15m'den büyük (7 adet) tekneler olduğu tespit edilmiştir. 1.grupta bulunan teknelerin (5-9,9m) ortalama uzunlukları 7m, ortalama en 2,25m, ortalama motor gücü 30,75hp olup yapı malzemelerinin tamamı (%100) ağaçtır. Orta grupta yer alan 10-14,9m arasındaki teknelerin ortalama uzunlukları 11,56m, ortalama enleri 3,48m, ortalama motor güçleri 108hp olarak hesaplanmıştır. Yapı malzemeleri %100 ağaçtır. Büyük grupta yer alan teknelerin ortalama uzunluğu 22,48m, ortalama eni 7,29m, ortalama motor gücü 290 hp olduğu belirlenmiştir.Yapı malzemesi olarak çoğunlukla ahşap olmakla birlikte (%80) sac az tercih edilmiştir (%20).

Balık avcılığında kullanılan yardımcı tekneler incelendiğinde; 1. grupta (5-9.9m) yer alan teknelerin 2 tanesinde yardımcı tekne bulunduğu ve bunların kullanım oranının %2.6 olduğu tespit edilmiştir.. 2. grupta (10-14.9 m) 2 adet yardımcı tekne bulunurken, bu grubun yardımcı tekne kullanma oranı %7.1'dir. 3. grupta (>15 m) ise 4 adet yardımcı tekne bulunmakta ve bu grubun kullanım oranı da %57'dir. 2 adet

yardımcı tekne sadece 3. grupta 1 teknede belirlenmiştir. Bu grubun kullanım oranı %14.3'tür. Gruplara göre ortalama boy incelendiğinde 1. grupta kullanılan yardımcı tekne boy ortalaması 5.5.m'dir. Sırasıyla 2. grup 5m , 3. grup 9m'dir.Kullanılan yardımcı teknelerin genel boy ortalaması 6.3 m'dir. Ortalama enler incelendiğinde 1.grup 1.7m, 2. grup 1.5m, 3.grup ise 2.5 olarak tespit edilmiştir.Yardımcı teknelerin genel en ortalaması 1.8m'dir. Ortalama motor güçleri ele alındığında 1.grup 10hp, 2. grup 7hp, 3. grup 310hp güce sahiptir.Motor gücü genel ortalaması 141.5 hp'dir.

Balık avcılığında kullanılan teknelerin bünyesinde bulundurduğu teknik ekipmanlar yapılan anketler sonucu tespit edilmiş ve şu sonuçlar elde edilmiştir:

Pusula 1. grupta 42 adet teknede bulunmaktadır. 2. grupta 11, 3. grupta ise 5 adet teknede kullanılmaktadır. Radar 1. grupta 7, 2. grupta 20, 3. grupta 5 teknede kullanılmaktadır. Sonar 1.grupta 21, 3.grupta 7 teknede kullanılmakta, 2. grupta ise kullanılmamaktadır. Echo-sounder 1. grupta 21, 3. grupta 5 teknede bulunmakta, 2. grupta ise bulunmamaktadır. Teknelerde kullanılan diğer cihazlar telsiz, fish-pump, vinç, cps'dir.

Teknelerde enerji kaynağı olarak sadece akü ve jenaratör kullanılmaktadır. Pis su toplama tankı bütün tekne gruplarında mevcut olup buz üretimi ve kırma makinesi maliyetinin yüksek olması ve büyük teknelerin kullanımına daha çok ihtiyaç duyması nedeniyle sadece büyük gruptaki teknelerde tercih edilmektedir.

Balıkçı teknelerinde kullanılan ağlar incelendiğinde araştırma bölgesinin ekolojik yapısı ve tutulan balık türleri etkisiyle belirlenen ve kullanılan ağ türlerinin gırgır ağı, voli ağı ve uzatma ağı olduğu tespit edilmiştir.

Balıkçı teknelerinde çalışan tayfaların ortalama yaşı 1. grupta (5-9,9m) 44, 2. grupta (10-14,9 m) 35, 3. grupta 30 olarak tespit edilmiştir. Eğitim durumları incelediğimizde tayfaların %56.6' sının ilkokul mezunu, %33.3' ünün ortaokul mezunu, %32'sinin lise ve %0.6' sının üniversite mezunu olduğu belirlenmiştir. Tayfaların %29.5' i balıkçılık dışında çiftçilikle uğraşırken, %13.1'i diğer faaliyetlerde bulunmakta, %57.4'ü ise sadece balıkçılık yapmaktadır. Tayfaların tamamı yöre insanı olup, ücret sistemi olarak pay sistemi tercih edilmektedir.

Bölgenin yerel balığı olan sardalya %100 lük avlanma oranıyla en çok tutulan balık olarak 1. sırada yer almaktadır. Sardalyayı %97.3lük tutulma oranıyla palamut takip etmektedir. Lüfer %95.5 , çinekop %57.3 ve sarpa %57 oranında tutulmaktadır. Balık çeşitliliğinin çok olduğu Marmara Denizi Çanakkale Bölgesinde tutulan diğer balıklar mezgit, istavrit, levrek, tırsi, uskumru, kolyoz, dil, barbun, zargana, kupa isparya, akya ve kefaldir.

Yapılan anketlerde balıkçılara avcılığın geçmişiyle ilgili görüşleri sorulmuş ve alınan cevaplar doğrultusunda şu sonuçlar elde edilmiştir: Balıkçıların %26' sı geçmişte balık çeşidinin daha fazla olduğunu düşünürken, %79' na göre teknoloji günümüzdeki kadar ileri değildi ve büyük balıkçı teknesi sayısı günümüzden daha azdı. %22' si balık fiyatlarının daha ucuz olduğunu belirtirken, %17' si deniz florasının geçmişte çok daha iyi olduğunu ve bozulmamış olduğunu söylemiştir.

Balıkçıların %62' si avcılığın bugünkü durumunun kötüye gittiğini belirtirken, %57' si geçmişe göre daha fazla gelir elde ettiklerini söylemiştir. %86' sı büyük gırgırların ve trolün balıkçılığa zarar verdiğini söylemiştir.

Balıkçılığın geleceği ile ilgili görüşleri ise genellikle olumsuz yönde olmuştur. göre Balıkçıların %27 ' si şartların daha iyi olacağını düşünürken, %50' si herhangi bir düzelme yaşanacağını düşünmemektedir. Büyük bir çoğunluğu trol, büyük gırgır tekneleri, gelişen teknolojiye ve yasaklara uyulmamasının balıkçılığın sonunu getireceğini düşünürken, balıkçıların %14' ü geçmişe göre daha iyi kazanç elde edileceğini düşünmektedir.Bu cevaplardan yola çıkarak balıkçılarımızın gelecek konusunda umutsuz ve kaygılı olduğu söylenebilir.

Bölge balıkçılarının sorunları oldukça fazla olmakla birlikte, bu sorunlara çözüm getirileceğine ilişkin umutları pek fazla gözükmemektedir.Yapılan anketlere göre küçük teknelerden gemilere ait evrakların istenmesi en büyük sorun olarak görülmektedir (%69). Büyük balıkçı teknelerine ait radar ve sonarlar balıkların yerini kolaylıkla tespit ettikleri ve küçük balıkçılara rekabet şansı tanımadıkları için hem balık türlerinin azalmasına hem de küçük balıkçıların yaşama şansının azalmasına sebep olmaktadır(%64.6). Trol avı yasak olmasına rağmen halen yapılmakta, denizin dibinde yaşayan canlıların ve balık yumurtalarının yok olmasına böylelikle deniz eko sisteminin alt üst olmasına sebep olmaktadır (%59.3). Sahil güvenliğin yapmış olduğu müdahaleler

ve kestikleri yüksek cezalar balıkçıları sıkıntıya sokmaktadır (%59.3).Ayrıca bilinçsiz ve aşırı avlanma (%61) karşılaşılan en büyük sorunlardan bir tanesidir.

Tüm bu sorunların halledilebilmesi için öncelikle Deniz Bakanlığı kurulmalıdır.Tarım Bakanlığının ilgi alanının geniş olması ve bu konuda yeterli yetişmiş personele sahip olmaması düzensizliliklerin ve aksaklıkların oluşmasına sebep olmaktadır. Oysaki kurulacak olan Deniz Bakanlığı tamamen bu sorunlara yönelik çalışmalar yürütmekle yükümlü olacak ve sorun çözmede ve proje üretmede daha yeterli olacaktır.

AB' de olduğu gibi kurulacak olan fonlar (PESCA, FIFG) hem balıkçılarımızın sorunlarına alternatif çözümler üretecek hem de finansal açıdan katkı sağlayacaktır.

Balıkçılık kooperatiflerinin özerkleştirilmesi ve bazı yasal yetkilerin verilmesi daha etkin çalışmalarını sağlamakla birlikte yapacakları yeni çalışmalarla kooperatifleşmenin hızlanmasını sağlayacaklardır. Böylelikle balıkçılarımız tek bir çatı altında birleşerek sistemleri hareket edeceklerdir. Ayrıca kooperatiflerin balıkçılara verecekleri eğitim bilinçsiz avcılığın önlenmesinde de yardımcı olacaktır. Kooperatif bünyesinde tutulacak olan kayıtlar balıkçılığımızın kayıt altına alınmasında önemli katkıda bulunacaktır.

Av yasağının yeniden düzenlenmesi mevcut olan açıkların kapatılarak kullanılmasını önleyeceği gibi deniz habitatının da korunmasına yardımcı olacaktır.

BALIKÇIĞIN GEÇMİŞİYLE İLGİLİ GÖRÜŞLER		TEKNE BÜYÜKLÜK GRUPLARI(m)						TOPLAM	
		5-9,9		10-14,9		>15			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1	Balık çeşidi daha fazlaydı	30	38,5	-	-	-	-	30	26,6
2	Teknoloji çok ileri değildi ve çok fazla büyük balıkçı teknesi yoktu	70	89,7	15	53,6	4	57	89	78,8
3	Ekonomik şartlar daha iyiydi	25	32	7	25	-	-	32	28,3
4	Balık fiyatları daha ucuzdu	15	19,2	8	28,6	2	28,6	25	22,1
5	Saklama koşulları uygun olmadığı için tutulan balığın bir kısmı denize dökülüyordu	15	19	3	10,7	1	14,3	19	16,8
6	Deniz trafiği daha düzenliydi	7	9	5	17,9	2	28,6	14	12,4
7	Deniz florası bozulmamıştı	12	15,4	8	28,6	-	-	20	17,7

Çizelge:7.1 Balıkçılığın Geçmişiyle İlgili Görüşler

Çizelge: 7.2 Balıkçılığın Bugünüyle İlgili Görüşler

BALIKÇILIĞIN BUGÜNÜYLE İLGİLİ GÖRÜŞLER		TEKNE BÜYÜKLÜK GRUPLARI(m)						TOPLAM	
		5-9,9		10-14,9		>15			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1	Küçük balıkçıların durumu kötüye gidiyor	70	89,7	-	-	-	-	70	62
2	Giderler gelirlerden fazla	65	83	-	-	-	-	65	57,5
3	Büyük gırgırlar ve trol balık çeşidini azaltıyor	78	100	20	71	-	-	98	86,7
4	Dernekler kooperatifler kadar etkili olamıyor	30	38,5	-	-	-	-	30	26,6
5	Kooperatiflerin aidatları yüksek olduğu için küçük balıkçı üye olamıyor	50	64	-	-	-	-	50	44,2
6	Kıyı balıkçılığı bitmek üzere	25	32	5	17,9	-	-	30	26,6
7	Yasaklara yeterince uyulmuyor	75	96	20	71	3	43	98	86,7
8	Bürokrasi fazla	-	-	2	7	6	85,7	8	7,8
9	Balık çeşidi çok azaldı	65	83	10	35,7	-	-	75	66,4

Çizelge: 7.3 Balıkçılığın Geleceği ile İlgili Görüşler

BALIKÇILIĞIN GELECEĞİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER		TEKNE BÜYÜKLÜK GRUPLARI(m)						TOPLAM	
		5-9,9		10-14,9		>15			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1	Şartlar daha iyi olacak	15	19,2	12	42,9	4	57,1	31	27,4
2	Gelişen teknoloji küçük balıkçı varlığına son verecek	43	55,1	-	-	-	-	43	38,1
3	Bilinçsiz avlanma ve trol balık türlerini bitirecek	62	79,5	18	64,3	-	-	80	70,8
4	Yasaklar tam anlamıyla uygulanırsa durum düzelir	15	19,2	3	10,7	2	28,6	20	17,7
5	Şartların düzeleceğini düşünmüyorum	44	56,4	12	42,9	-	-	56	49,6
6	Devlet desteklemede bulunmazsa balıkçılık bitecek	22	28,2	3	10,7	-	-	25	22,1
7	Balık avcıları geçmiş dönemlere göre daha fazla para kazanacak	5	6,4	7	25	4	57,1	16	14,2

Çizelge: 7.4 Yaşanan Sorunlar

SORUNLAR		TEKNE BÜYÜKLÜK GRUPLARI(m)						TOPLAM	
		5-9,9		10-14,9		>15			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1	Bilinçsiz ve aşırı avlanma	60	77	8	28,6	1	14,3	69	61
2	Küçük teknelerden gemi evrakları istenmesi	78	100	-	-	-	-	78	69
3	Trol avının önüne geçilememesi	67	86	-	-	-	-	67	59,3
4	Deniz trafiğinin düzene koyulamaması	-	-	4	14,3	3	42,9	7	6,2
5	Sahil güvenliğin yapmış olduğu müdahaleler	55	70,5	12	42,9	-	-	67	59,3
6	Büyük gırgır tekneleri ve bunların sahip olduğu büyük radar ve sonarlar	65	83	8	28,6	-	-	73	64,6
7	Saroz körfezinde üç senedir kullanılan lambalar	12	15,4	2	7,1	-	-	14	12,4
8	Derneklerin yetkilerinin azlığı ve kredi sağlayamaması	10	12,8	-	-	-	-	10	8,9
9	Balık yasağının geç başlaması	20	25,6	7	25	-	-	27	23,9
10	Küçük balıkçılar için av alanının sınırlandırılması	7	9	-	-	-	-	7	6,2
11	İstanbul'daki geçit çalışmalarının balık göçünü engellemesi	1	1,3	-	-	-	-	1	0,9
12	Küçük balıkçıların devletten destek görmemesi	12	15,4	-	-	-	-	12	10,6
13	Denizcilik Bakanlığı 'nın olmaması	50	64	11	39,3	2	28,6	63	55,8

Çizelge:7.5 Çözüm Önerileri

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ		TEKNE BÜYÜKLÜK GRUPLARI(m)						TOPLAM	
		5-9,9		10-14,9		>15			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
1	Denizcilik bakanlığı kurulmalı	10	12,8	8	28,6	2	28,6	20	17,7
2	Kötü geçen sezonlar için balıkçıyı destekleyecek bir fon oluşturulmalı	8	10,3	5	17,6	-	-	13	11,5
3	20 m'nin üzerindeki gırgırların ve kullanılan büyük sonar ve radarların yasaklanması gerekmektedir .	65	83	12	42,9	-	-	77	68,1
4	Çanakkale de büyük balık müzayedelerinin kurulması gerekmektedir	7	9	3	10,7	-	-	10	8,9
5	Trol ve gırgır tamamen yasaklanamaz , toplam üretimdeki yeri büyük ama belirli alanlarda avlanmaları yasaklanabilir .	-	-	2	7,1	4	57,1	6	5,3
6	Sahil güvenlik ve su ürünleri kontrol şubelerinde konuyla ilgili uzmanlar görev almalı	11	14,1	13	46,4	-	-	24	21,2
7	Boğazlarda geçiş yapan gemilerin denetlemesi arttırılmalıdır	-	-	-	-	5	71,4	5	4,4
8	Balık yasağının yeniden düzenlenmesi gerekmektedir	30	38,5	7	25	1	14,3	38	33,6

8. YARARLANILAN KAYNAKLAR

ALTINIŞIK,S., Türkiye'de Su Ürünleri Sanayi, Tekirdağ, 2004

ANONYMOUS., Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği /http:www.deltur.cec.eu.int

ANONYMOUS., Çanakkale Tarım İl Müdürlüğü/http: www.canakkale –tarim.gov.tr

ANONYMOUS.,FAO ve /http:europe.eu.int/comm/fisheries.2002

ANONYMOUS.,İktisadi Kalkınma Vakfı /http:www.ikv.org.tr

ANONYMOUS.,Su Ürünleri İstatistikleri T.C.Başbakanlık D.İ.E. Ankara .2001

ANONYMOUS., Su Ürünleri İstatistikleri T.C.Başbakanlık D.İ.E. Ankara.2003

ANONYMOUS.,www.burasicanakkale.com

ANONYMOUS.,www.tarimsiteleri.com

ANONYMOUS.,www.kkgm.gov.tr

ANONYMOUS.,www.bsk.org.tr

ANONYMOUS.,www.okyanusgida.com.tr

ARTÜZ, M. I., 1982. Su Ürünleri Stoklarının Korunması Prensipleri T.C. Ziraat Bankası Su Ürünleri Kredileri Müdürlüğü. Yay. 4: 153-163

BÜTÜNER.S., Çanakkale Bölgesi Kıyı Balıkçılarının Kullandığı Uzatma Ağlarının Donanım Özellikleri ve Bölge Balıkçılarının Sorunları Üzerine Araştırmalar , Çanakkale,2005

CURA.C., Çanakkale Boğazında 2004-2005 Yılları Arasında Çapari ve Uzatma Ağları ile Avlanan Türler, Oranları ve Değerlendirilmesi.Çanakkale, 2005

ÇELİKKALE, M. S., DÜZGÜNEŞ E. Ve CADEĞER A. F. 1993.Av Araçlarına ve Avlanma Teknolojisi KTÜ Sürmene Deniz Bilimleri Fak. Yay. No:162

EUROPEAN COMMISSION ,Facts and Figures on the CFP, Basic Data on the

Common Fisheries Policy,2001

EUROPEAN COMMISSION, General Budget of the European Commision for the Financial Year 2003,The Figures,January,2003

EUROPEAN COMMISSION, Green Paper The Future of the Common Fisheries Policy

Volume 1,2001.

GÜRBÜZ, M., 1993 Su Ürünleri Sempozyumu TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası. 14-15 Ekim 1993 Ankara.

KALAFATOĞLU, K. 1993 Su Ürünleri Sempozyumu, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası. 14-15 Ekim 1993 Ankara.

KARATAŞ, G., 1995. Adana İli Karataş İlçesinde Su Ürünleri Üretimi Ve Pazarlama Yapısı . Ç.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

SINIRLI SORUMLU SU ÜRÜNLERİ KOOP. MERKEZ BİRLİĞİ, Denizlerde ve İç Sularda Ticari Amaçlı Su Ürünleri Avcılığını Düzenleyen 2004-2006 Av Dönemine Ait 36/1 Numaralı Sirküler, Ankara,2004

TUĞRUL, S., Oğuz, T.İ., Baştürk, Ü., Yılmaz, A., ve Soydam, C., 1991. Ulusal Deniz Ölçümleri ve Araştırma Programı Değerlendirme Raporu , ODTÜ Deniz Ölçüm ve Araştırma Programı Değerlendirme Raporu, ODTÜ Deniz Bilimleri Ens. DEPÇAĞ-135/G Erdemli, İÇEL

EK:1 TÜRKİYE DENİZ BALIKLARI

	AKYA Lichia Amia
	AY Mola Mola
	BAKALYARO Merlangius Merlangos
	BARBUNYA Mullus Barbatus
	BERBER Anthias Anthias
	BERLAM Merluccius Merluccius
	Galeorhinus Galeus
	ÇAÇA Sprattus Sprattus
	ÇAMUKA Atherina Hepsetus
	ÇİPURA Sparus Aurata
	ÇİTARİ Boops Salpa
	Lithognathus Mormyrus

	ÇİZGİLİ Katsowonus Pelamis
	Salmo Trutta Labrax
	DÜLGER Zeus Faber
	Aspitriglia Cuculus
	DİKENLİ Prestedion Catahractum
	DİL Arnoglossus Laterna
	ELEKTRİK Torpedo Marmorata
	EŞKİNA Sciana Umbra
	FANGRİ Sparus Pagrus
	FENER Lophius Piscatorius
	GELİNCİK GaidropsarusMediterraneus
	GÜMÜŞ Atherina Presbyter
	GÜNEŞ Coris Julis

	HAMSİ Engraulis Encrasicolus
	HOROZBİNA Parablennius Gattorugine
	ISKARMOZ Sphyraena Sphyraena
	KAĞIT Trachipetrus Trachypetrus
	KALKAN Psetta Maxima
	Cephalacanthus Volitans
	KARAGÖZ Diplodus Vulgaris
	KAYIŞ Ophidion Barbatum
	KEDİ Scyliorhinus Canicula
	KEFAL Mugil Cephalus
	KELER Squatina Squatina
	KIKLA Labrus Berggylta
	KILIÇ Xiphias Gladius
	KIRLANGIÇ Triglia Lucerna

	KIRMA Pagellus Acerne
	KOLYOZ Scomber Japonicus
	KÖMÜRCÜ Gobius Niger
	TRAKONYA Trachinus Araneus
	KUPEZ Boops Boops
	KURBAĞA Uranoscopus Scaber
	LAHOZ Epinephelus Aeneus
	LEKELİ Pagellus Bogaraveo
	LEVREK Dicentrarhus Labrax
	LÜFER Pomatomus Saltator
	LİPSOS Scorpaena Scrofa
	MALTA Naucrates Ductor
	MAVRİ Chelon Labrosus

	MAVİ Prionace Glauca
	MAZAK Trigloporus Lastoviza
	MELANURYA Oblade Melanura
	MERCAN Pagellus Erythrinus
	MERSİN Acipenser Sturio
	MEZGİT Merlangius Euxinus
	MIĞRI Conger Conger
	MÜREN Murenea Helena
	MİNAKOP Umbrna Cirrosa
	ORFOZ Epinephelus Guaza
	ORKİNOS Thunnus Thynnus
	ÖRDEK Labrus Mixtus
	PALAMUT Sarda Sarda

	PAPAĞAN Sparisoma Cretense
	PAPAZ Chromis Chromis
	PİSİ Pleuronectes Platessa
	RİNA Dasyatis Pastinaca
	SARDALYA Sardine Pilchardus
	SARIAĞIZ Argyrosomus Regius
	SARIGÖZ Spondyliosoma Cantharus
	SARIKUYRUK Seriola Dumerili
	SAZKAYASI ZosterisessorOphiocphalus
	SİNARİT Dentex Dentex
	Diplodus Puntazzo
	TEKİR Mullus Surmuletus
	TRAKONYA Trachinus Draco

	TRANÇA Pagrus Ehrenbergi
	TİRSİ Alosa Fallax
	UÇAN Exocoetus Volitans
	USKUMRU Scomber Scombrus
	ÜZGÜN Callionymus Iyra
	VATOZ Raja Clavata
	YAZILI Serranus Scriba
	İSKORPİT Scorpaena Porcus
	İSKORPİT Polyprion Americanus
	İSPARİ Diplodus Annularis
	İSTAVRİT Trachurus Trachurus
	İSTRONGİLOS Spicara Smaris
	İZMARİT Maena Smaris

	ZARGANA Belone Belone
	ZURNAS comberesox saurus

Kaynak: www.okyanusgida.com.tr

EK : 2 ÇANAKKALE İLİ SU ÜRÜNLERİ BİRLİK KOOPERATİFLERİ

1. **Çanakkale Bölgesi Su Ürünleri Kooperatifleri Birliği**

   Başkan: Mustafa Çiftçi

   Adres : Belediye Balık Hali 17100 Çanakkale

   Üye Kooperatif Sayısı : 16

   Toplam üye sayısı : 497

2. **Çanakkale Merkez Su Ürünleri Kooperatifi**

   Başkan : Hasan Uysal

   Adres : Belediye Balık Hali 17100 Çanakkale

   Ortak Sayısı : 11

3. **Babakale Su Ürünleri Kooperatifi**

   Başkan : Veysel Tosun

   Adres : Babakale Köyü Ayvacık/ Çanakkale

   Ortak Sayısı : 26

4. **Bektaş Balabanlı Su Ürünleri Kooperatifi**

   Başkan : Mehmet Çelik

   Adres : Bektaş Köyü Ayvacık / Çanakkale

   Ortak Sayısı : 26

5. **Gülpınar Su Ürünleri Kooperatifi**

   Başkan :

   Adres : Gülpınar Ayvacık / Çanakkale

   Ortak Sayısı : 7

6. **Küçükkuyu Su Ürünleri Kooperatifi**

   Başkan : Mustafa Tosun

   Adres : Küçükkuyu Ayvacık / Çanakkale

   Ortak Sayısı : 30

7. **Üzümlü Su Ürünleri Kooperatifi**

   Başkan : İbrahim Güler

   Adres : Üzümlü Köyü Bayramiç / Çanakkale

   Ortak Sayısı : 33

8. Gürçeşme Su Ürünleri Kooperatifi

Başkan : Bilal Töre

Adres : Gürçeşme Biga / Çanakkale

Ortak Sayısı : 18

9. Karabiga Su Ürünleri Kooperatifi

Başkan:

Adres : Karabiga Biga / Çanakkale

Ortak Sayısı : 57

10. Kemer Su Ürünleri Kooperatifi

Başkan : Mustafa Çiftçi

Adres : Kemer Köyü Biga / Çanakkale

Ortak Sayısı : 68

11. Bozcaada Su Ürünleri Kooperatifi

Başkan:

Adres : Bozcaada/ Çanakkale

Ortak Sayısı : 7

12. Beşyol Su Ürünleri Kooperatifi

Başkan:

Adres : Beşyol Köyü Eceabat / Çanakkale

Ortak Sayısı : 7

13. Eceabat Su Ürünleri Kooperatifi

Başkan : Ercüment Akıncı

Adres : Eceabat Çanakkale

Ortak Sayısı : 28

14. Küçük Anafarta Su Ürünleri Kooperatifi

Başkan : Hüseyin Tuzcuoğlu

Adres : Eceabat Çanakkale

Ortak Sayısı : 31

15. Yeniköy Su Ürünleri Kooperatifi

Başkan : Sebahattin Kocabaş

Adres : Yeniköy Ezine/Çanakkale

Ortak Sayısı : 45

16. Kavak Su Ürünleri Kooperatifi

Başkan : Muhittin Işık

Adres : Kavak Köyü Gelibolu / Çanakkale

Ortak Sayısı : 7

17. Güneyli Su Ürünleri Kooperatifi

Başkan : Yakup Şen

Adres : Güneyli köyü Gelibolu / Çanakkale

Ortak Sayısı : 30

18. Karainebeyli Su Ürünleri Kooperatifi

Başkan : Halil Güven

Adres : Karainebeyli Köyü Gelibolu / Çanakkale

Ortak Sayısı : 12

19. Merkez, Kaleköy, Uğurlu ve Yeni Bademli Su Ürünleri Kooperatifi

Başkan : Mahmut Dereli

Adres : Kale Köy Gökçeada / Çanakkale

Ortak Sayısı : 17

20. Lapseki Merkez Su Ürünleri Kooperatifi

Başkan : Mehmet Ataç

Adres : Lapseki / Çanakkale

Ortak Sayısı : 15

21. Çardak Su Ürünleri Kooperatifi

Başkan : Hakan Kaygusuz

Adres : Çardak Lapseki / Çanakkale

Ortak Sayısı : 32

22. Haydaroba Su Ürünleri Kooperatifi

Başkan : Ahmet Şahin Ortak sayısı:40

TEŞEKKÜR

Yüksek lisansım boyunca benden hiçbir konuda yardımını esirgemeyen, çalışma azmini ve disiplinini bana aşılayan, manevi desteğiyle çalışmamın başarıya ulaşmasını sağlayan değerli hocam Sayın Doç. Dr. Hasan Güngör'e teşekkürlerimi sunarım.

Bilgi birikimini ve desteğini benden esirgemeyen sevgili hocam Yrd. Doç. Günay Güngör' e çok teşekkür ederim.

Ayrıca lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca verdikleri eğitim ve destekten dolayı tüm Tarım Ekonomisi Bölümü hocalarıma sonsuz teşekkürlerimi iletirim.

Hayatım boyunca attığım her adımda yanımda olan, başarılı olacağıma benden çok inanan, arkama her dönüp baktığımda güler yüzleriyle karşımda bulduğum, benim bugünlere gelmemdeki en büyük mimarlar canım babam Hasan Altınışık ve canım annem Ayşe Altınışık' a, her zaman desteğini ve sevgisini yanımda hissettiğim sevgili abim Hüseyin Altınışık' a sonsuz sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

Değerli arkadaşlarım Ayşe Eker ve Gülten Gürbüz' e yoğun çalışmam boyunca güler yüzlerini ve desteklerini benden esirgemedikleri için sonsuz teşekkürler.

ÖZGEÇMİŞ

1980 yılında Çanakkale- Gelibolu'da doğdum. İlk, orta ve lise eğitimimi Gelibolu'da tamamladım. 2002 yılında Trakya Üniversitesi Tekirdağ Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümünden mezun oldum. Aynı yıl Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde yüksek lisans eğitimine başladım. Şuan özel bir firmada çalışmaktayım.